

INŠTITUT ZA NOVEJŠO ZGODOVINO

**POROČILO O DOSEŽENIH CILJIH IN REZULTATIH V LETU
2009**

**POSREDNEGA UPORABNIKA PRORAČUNA
INŠTITUT ZA NOVEJŠO ZGODOVINO**

Ljubljana, 26. februar 2010

1. Zakonske in druge pravne podlage delovnega področja Inštituta za novejšo zgodovino

Inštitut za novejšo zgodovino je **javni raziskovalni zavod**; status je dobil z Odlokom o preoblikovanju Inštituta za novejšo zgodovino v javni raziskovalni zavod, ki ga je sprejela Vlada Republike Slovenije (Ur. L. 39/1992), sklepa Vlade Republike Slovenije o spremembi sklepa o preoblikovanju inštituta za novejšo zgodovino v javni raziskovalni zavod (Ul. L. RS 65/1999), odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o preoblikovanju Inštituta za novejšo zgodovino v javni raziskovalni zavod (Ul. L. RS 37/2003) ter odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o preoblikovanju Inštituta za novejšo zgodovino v javni raziskovalni zavod (Ul. L. RS 11/2006).

Dejavnost Inštituta za novejšo zgodovino

DE/22.110 – izdajanje knjig

DE/22.130 – izdajanje knjig in periodike

K/73.202 – raziskovanje in eksperimentalni razvoj na področju humanistike

M/80.422 – drugo izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje, d. n.

M/80.301 – višje strokovno izobraževanje

M/80.302 – visoko strokovno izobraževanje

M/80.303 – univerzitetno izobraževanje

O/92.511 – dejavnost knjižnic

Matični podatki o Inštitutu za novejšo zgodovino

Register raziskovalnih organizacij: 0501-001

Matična številka: 5057116

2. Dolgoročni in srednjeročni cilji Inštituta za novejšo zgodovino

Dolgoročni cilji Inštituta za novejšo zgodovino zajemajo **načrtno in kontinuirano izvajanje temeljnega raziskovalnega dela na področju novejše zgodovine, razvijanje in izvajanje znanstvene infrastrukture** za raziskovalno področje delovanja ter **posredovanje pridobljenega znanja študentom** na višjem in visokem strokovnem ter univerzitetnem izobraževanju kot tudi podiplomskem izobraževanju. Prek ustanove mladih raziskovalcev neposredno razvija tako doktorsko izobraževanje kot usmerja raziskovanje novejše zgodovine. Dolgoročno bo inštitut kot samostojna raziskovalna ustanova javnega značaja (javni raziskovalni zavod) sam ali v sodelovanju z drugimi raziskovalnimi inštitucijami raziskoval nacionalno in občo zgodovino novejšega obdobja, v skladu z dolgoročnim znanstvenim načrtom, od 19. stoletja do najnovejše dobe. Dolgoročni cilj inštituta je njegov kontinuiran razvoj v stabilno in močno raziskovalno organizacijo, ki bo s svojimi kadri sposobna kvalitetnega, evropskim merilom primerljivega raziskovanja v zgodovinopisju. Pomemben cilj je vključiti se v take raziskovalne in infrastrukturne projekte in

programe, da bo mogoče njegovo raziskovalno področje razširiti tudi na raziskovanje občin evropskih tem. Eden od osrednjih ciljev dolgoročnega pomena je **ohranitev take sposobnosti raziskovalne skupine INZ**, da bo sposobna kompleksnega znanstvenega raziskovanja na vseh področjih novejši zgodovine od začetka 19. stoletja do začetka 21. stoletja.

Srednjeročno so dolgoročni cilji operacionalizirani v Programu delovanja Inštituta za novejšo zgodovino 2009-2014. Pomemben srednjeročni cilj INZ je vzpostavitev temeljev za že začeto raziskovanje v področju sodobne zgodovine, konkretno obdobja Republike Slovenije v zadnjih dveh desetletjih. Medtem ko je INZ že pred leti vzpostavil temeljna izhodišča za razvoj raziskovanja obdobja osamosvojitve, želi izoblikovati raziskovalno skupino tudi za obdobje razvoja Republike Slovenije, v povezavi z infrastrukturno dejavnostjo tudi evidenco dokumentacijskih virov.

Ključna področja delovanja INZ v naslednjem petletnem obdobju opredeljujejo dejavnosti inštituta na področju raziskovanja in infrastrukturne dejavnosti, dopolnilno pa pedagoške dejavnosti.

Med ključnimi nalogami so pospešitev raziskav obdobja socialistične Jugoslavije / Slovenije (1945-1990), in vzpostavitev dolgoročnega raziskovanja historičnih procesov in fenomenov samostojne slovenske države, tako v obdobju osamosvajanja kot njenega razvoja kot samostojne države. V empiričnem vidiku je težišče na objavah temeljne historične dokumentacije po principih znanstveno-kritične objave virov. Ključna področja infrastrukturne dejavnosti so strukturiranje informacij o področju slovenske zgodovine, informacije o delovanju, strukturi raziskovalne in pedagoške sfere zgodovinopisja, popularizacije zgodovinopisja in njegovih dosežkov, informacij o medsebojnem vplivu raziskovalcev (indeks citiranosti).

Med cilji v pedagoški dejavnosti bo prizadevanje, da bi inštitutovi raziskovalci v bolonjski prenovi študijskega procesa povečali svoje sodelovanje v programih vseh štirih univerz, saj lahko ponudijo vrsto usmerjenih (izbirnih) predmetov. Proučil pa bo tudi možnosti in opravil pripravljala dela za ustanovitev podiplomske šole, ki bi bila usmerjena v zgodovino jugoslovanskega obdobja. Inštitut se bo tudi dejavneje vključil v oblike doizobraževanja učiteljev in drugih poklicnih skupin, ki potrebujejo dopolnitev znanj iz novejši in sodobne zgodovine.

Temeljna oblika raziskovalnega dela INZ bosta v obravnavanem obdobju dva raziskovalna programa in en infrastrukturni program, katerih financiranje je odobrila Agencija RS za raziskovalno dejavnost (ARRS) konec leta 2008. Oba raziskovalna programa sta sprejeta v financiranje za dobo pet let, infrastrukturni program pa za šest let.

Idejnopolični in kulturni pluralizem in monizem na Slovenskem v 20. stoletju (P6-0281) v trajanju od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2013.

Vodja programske skupine dr. Jurij Perovšek, znanstveni svetnik; raziskovalna skupina šteje 19 sodelavcev (1 dopolnilno zaposlen).

- Podobe gospodarske in socialne modernizacije na Slovenskem v 19. in 20. stoletju (P6-0280) v trajanju od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2013.

Vodja programske skupine dr. Žarko Lazarevič, znanstveni svetnik; raziskovalna skupina šteje 11 sodelavcev (1 dopolnilno zaposlen).

Drugi steber raziskovalnega dela tvorijo projekti, ki jih Inštitut pridobi v razpisih ARRS in drugih financerjev ter v razpisih za 'evropska' sredstva.

V izvajanju so bili projekti:

- Gospodarski vplivi na politične prelome na Slovenskem od predmarčne dobe do osamosvojitve 1991 (J6-9566), od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2009.
- Temeljne usmeritve Komunistične partije Slovenije v izrazitem boljševiškem obdobju (J6-9588), od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2009.
- Dinamika sprememb v slovenskem gledališču 20. stoletja, procesi oblikovanja in rušenja umetnostnih, družbenih in kulturnih meja (JZ9015-0681). Nosilec projekta AGRTF, sodelujoča organizacija INZ.
- Svoboda govora in tiska ter njeno omejevanje v Sloveniji 1945-1991. Nosilec projekta dr. Mateja Režek (inštitut Nove revije), sodelujoča organizacija INZ.
- Represija v Sloveniji med letoma 1945 in 1963 : strukturna analiza različnih etap povojnih pobojev in drugih oblik represije; objava temeljnih virov in seznamov (J62297-0501), od 1. 5. 2009 do 30. 4. 2012. Manevska struktura Narodne zaščite v organih za notranje zadeve leta 1990 (L62309-0501), od 1. 5. 2009 do 30. 4. 2012. Nosilec Inštitut za novejšo zgodovino, sodelujoči organizaciji Filozofska fakulteta UL, Fakulteta za družbene vede UL, Obramboslovni raziskovalni center.
- Gospodarsko-socialni položaj prebivalstva na Slovenskem na prehodu iz fevdalizma v kapitalizem, od 31. 5. 2009 do 1. 6. 2012. Nosilec dr. Stane Granda (ZRC SAZU, Zgodovinski inštitut Milka Kosa, sodelujoča organizacija INZ.
- Podoktorski projekt: Slovenci in protislovja južnoslovanskih integracijskih ideologij do 1914 (Z6-0712), od 1.3. 2008 – 28. 2. 2010.

Ciljni raziskovalni programi

CRP »Konkurenčnost Slovenije 2006-2013«

- Preverjanje žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej po matičnih knjigah (V5-0258), od 1. 10. 2006 do 30. 9. 2009.

CRP »Znanje za varnost in mir 2006-2010«

Vloga specialnih oblik organiziranja v asimetričnem vojskovanju na Slovenskem 1918-1994 (M4-0202), od 1. 8. 2007 do 31. 7. 2009. Nosilec projekta FDV UL, IDV-ORC, soizvajalec Inštitut za novejšo zgodovino.

Bilateralni projekti

- Konteksti in relacije slovensko srbskega gospodarskega sodelovanja v 20. stoletju (BI-RS/08-09-004) (Srbija – Slovenija)

Infrastrukturni program

- Raziskovalna infrastruktura slovenskega zgodovinopisja, od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2014.

Infrastrukturni projekt

- DARIAH (Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities), od 1. 9. 2008 do 31. 8. 2010. Partner soizvajalec Inštitut za novejšo zgodovino

Vodstvo Inštituta za novejšo zgodovino se je trudilo, da je usklajevalo in spodbujalo javljanje na projektne razpise, vendar pa je uspešnost in s tem tudi obseg raziskovalnega dela odvisno od kvalitete prijav in organov, ki ocenjujejo in izbirajo projekte in programe v financiranje. Inštitut je v letu 2009 pridobil na razpisih ARRS en temeljni in en aplikativni raziskovalni projekt, sredstva za izdajanje periodične publikacije, sredstva za sofinanciranje enega znanstvenega sestanka, sredstva za sofinanciranje nakupov raziskovalne opreme (Paket 14). Neuspešen je bil pri konkuriranju v evropskem programu HERA ter v razpisu MVZT za e-

vsebine, prav tako je Zavod za pokojninsko in invalidsko varstvo sodelovanje opustil še v fazi ponudbe za izvedbo raziskave 120 let pokojninskega varstva v Republiki Sloveniji.

Poročilo o doseženih letnih ciljih Inštituta za novejšo zgodovino za leto 2009

Inštitut za novejšo zgodovino je v letu 2009 izvajal dva raziskovalna programa, štiri raziskovalne projekte, en podoktorski projekt, en ciljni raziskovalni projekt v okviru CRP Znanje za varnost in mir ter en raziskovalni projekt v okviru CRP Konkurenčnost Slovenije 2006-2013, infrastrukturni program in infrastrukturni projekt. Raziskovalci so sodelovali še v treh projektih, katerih nosilci so bili druge raziskovalne inštitucije, izvajali so bilateralni raziskovalni projekt z Republiko Srbijo, in sodelovali v dveh mednarodnih projektih. Projektne in programske skupine so se redno sestajale.

Celotne razpoložljive kapacitete raziskovalne skupine Inštituta za novejšo zgodovino so bile končno zasedene z 29.500 raziskovalnimi urami (84 %).

Inštitut je na področju infrastrukture v letu 2009 nadaljeval dejavnost, ki je bila usmerjena zlasti v dopolnjevanje spletnega portala Slovensko zgodovinopisje / Sistory. Na portalu so do konca leta dostopne vsebine: knjiga o zgodovini Slovenije, zgodovinske revije, žrtve druge svetovne vojne, Zgodovina in šola in Zgodovinarski indeks citiranosti. Vedno večja pozornost je bila usmerjena v ureditev avtorskih pravic za vsebine, ki so objavljene na portalu. Prav znanja in izkušnje pridobljena pri snovanju infrastrukturnega programa so omogočila uspešno sodelovanje v pripravljalnem projektu DARIAH, kjer je inštitut je kot eden od dvanajstih članov konzorcija pridobil tudi znatna sredstva za izvedbo projekta.

V letu 2009 je inštitut nabavil računalniško opremo iz Paketa 14, s čemer je nekoliko posodobil in dopolnil svojo raziskovalno in programsko opremo.

Raziskovalci inštituta so bili nosilci ali so sodelovali v izvedbi pedagoških vsebin šestih predmetov na štirih slovenskih fakultetah in eni tuji, na dodiplomski, podiplomski in doktorski stopnji univerzitetnega študija.

O kvaliteti opravljenega dela pričajo tudi v letu 2009 nagrade. Peter Vodopivec je bil nagrajen z nagrado Wacława Felczaka in Henryka Wereszickega, s katero Jagelonska univerza v Krakovu nagrajuje monografije iz srednjeevropske zgodovine 19. in 20. stoletja.

I. Raziskovalno delo

Raziskovalni program **Idejnopolični in kulturni pluralizem in monizem na Slovenskem v 20. stoletju** (P6-0281)

Vodja: dr. Jurij Perovšek, člani raziskovalne skupine: Blaž Babič (MR), dr. Zdenko Čepič, dr. Filip Čuček, dr. Vida Deželak Barič, dr. Ervin Dolenc (umrl februarja 2009), dr. Aleš Gabrič, dr. Jure Gašparič, dr. Bojan Godeša, dr. Damijan Guštin, Jurij Hadalin (MR), Žiga Koncilija (MR), Eva Mally (MR), dr. Boris Mlakar, Željko Oset (MR) dr. Rosvita Pesek, mag. Tadeja Tominšek Čehulič, dr. Nevenka Troha in dr. Marko Zajc.

Programska skupina je glede na tematsko opredelitev in cilje programa v novem obdobju financiranja (2009–2013) začela izvajanje programa z raziskovalnim delom v arhivskih in študijskih ustanovah doma in v tujini. Pregledano je bilo tudi dosegljivo gradivo v privatnih zbirkah vodilnih političnih osebnosti iz obdobja demokratizacije in osamosvojitve konec 80. in v začetku 90. let 20. stoletja na Slovenskem. Programska skupina je obenem konzultirala tudi relevantno domačo in tujo strokovno literaturo.

Programska skupina je izvedla začetni del razčlenitve problema idejne, kulturne, politične, konfesionalne, socialne in nacionalne kohabitacije na Slovenskem v času od oblikovanja modernih političnih strank konec 19. stoletja do vstopa Republike Slovenije v Evropsko zvezo leta 2004. Omenjeni problem je bil za avstrijsko obdobje razčlenjen skozi nazore ter dejavnost vseh tradicionalnih idejnopolitičnih taborov na Slovenskem – katoliškega, liberalnega in marksističnega. Opravljena razčlenitev je pokazala, da je bila kohabitacija na Slovenskem izrazit bivanjski problem. Kulturni boj med katoliškim in liberalnim taborom, ki je temeljil v medsebojnem odklanjanju in idejnopolitičnem ekskluzivizmu, je odločilno zaznamoval tedanje slovensko politično in družbeno življenje. Izražal se je v vprašanju, katera načela (katoliška ali svobodomiselna, liberalna) naj bodo temelj narodovega življenja. Liberalci so pri tem odklanjali politično razsežnost posameznikovega verskega prepričanja, katoliški tabor pa je trdil, da morajo iz njega nujno slediti tudi ustrezne posledice za posameznikovo politično odločanje in delovanje. Na tej podlagi sta oba tabora drug drugemu zanikala eksistencialno upravičenost, kar se je odrazilo tudi v obravnavi socialno-gospodarskih vprašanj. Katoliški in liberalni tabor si nista nasprotovala le v idejnem in političnem zavračanju marksističnega delavskega gibanja, le-to pa je izhajajoč iz svojega ekskluzivističnega razrednega stališča oblikovalo izrazito bojni odnos do meščanske politike in družbe ter Katoliške cerkve. Izključujoč odnos je zaznamoval tudi vprašanje odnosov med Slovenci in Nemci na Slovenskem.

Problem kohabitacije je bil za obdobje med obema svetovnjima vojnama obravnavan z vidika ideološke in politične diferenciacije na kulturnem področju, ki je krepila svetovnonazorsko razdelitev v slovenskem prostoru, ter z vidika odnosa do liberalno demokratične družbene ureditve znotraj katoliškega in liberalnega tabora. Odnos do liberalno demokratične družbene ureditve je bil v liberalnem taboru razčlenjen skozi obravnavo idejnih, političnih in programskih prvin radikalnih in unitarističnih gibanj, pri čemer je kot temeljno nastopilo vprašanje, ali se je v jugoslovanskem delu Slovenije oblikoval slovenski fašizem. V katoliškem taboru pa je bil odnos do liberalne družbene ureditve razčlenjen skozi proces krepitve avtoritarne desnice. Le-ta je neposredno pred koncem prve Jugoslavije uveljavila zahtevo po vzpostavitvi konservativnega avtoritarnega režima na stanovski podlagi, ki bi zagotavljal vpliv Cerkve in katoliške vere v času novih družbenih sprememb. Obravnavano je bilo tudi soočenje Slovencev na Primorskem z italijanskim fašizmom, ki ga je izražalo njihovo izginjanje kot političnega, družbenega, kulturnega, gospodarskega in nacionalnega subjekta.

Čas druge svetovne vojne, to je radikalnega soočenja v pogledih in dejanjih, ki so zadevala vprašanje kohabitacije na Slovenskem, je bil razčlenjen skozi tedanje ravnanje KPS, ki si je skladno s svojim revolucionarnim programom v okviru odporniškega gibanja pridobila politični monopol. Obenem si je z ideološkimi omejitvami in usmeritvami na pravosodnem področju – v nasprotju s civilizacijskim standardom neodvisnosti sodstva – zagotovila, da vprašanje zakonitosti njenih revolucionarnih postopkov ni bilo sporno. Specifično obravnavo vprašanja idejne, kulturne, politične, družbene in nacionalne kohabitacije je predstavljalo obdobje socialistične Jugoslavije, saj je bilo razčlenjeno z vidika graditve in ostrine monističnega

sistema KPJ/ZKJ (KPS/ZKS) in odnosov v tedanji vladajoči politiki. Obravnavana sta bila partijski monopol v okviru oblastnih struktur, varnostnega sistema, sodstva, gospodarstva in negospodarskih dejavnosti v času do preoblikovanja KPJ/KPS v ZKJ/ZKS leta 1952 in sočasna uveljavitev nove družbene ureditve, izvršena skozi obračun s t. i. razrednim sovražnikom in njegovo izključitvijo iz idejnopolitičnega, kulturnega in družbenega življenja. Obenem je bil razčlenjen ideološki, organizacijski in akcijski monolitizem KPJ/KPS, značilen za prva leta po drugi svetovni vojni, ki je priznaval le strogo disciplinirano izvajanje navodil najožjega partijskega vodstva. Ob monistični zamrznitvi kohabitivnega ideološkega, političnega in družbenega načela je bilo obdelano tudi vprašanje t. i. disidentstva oziroma nasprotovanja komunističnemu monopolu po letu 1945. Obravnava tega pojava v Jugoslaviji in Sloveniji je bila izvedena na podlagi istih meril, ki se uporabljajo pri razčlenitvi disidentstva v drugih komunističnih državah. Disidentstvo v Sloveniji z bistveno bolj odprtimi mediji, bolj svobodno izmenjavo idej z Zahodom in možnostjo intelektualcev, da potujejo na Zahod, ni bilo tako razširjen pojav kot v drugih socialističnih državah, zato je represivni aparat po najbolj drakonskih ukrepih redkeje posegal. Vprašanje nacionalne kohabitacije je bilo obdelano z vidika problematike nacionalnih (republiških) interesov v jugoslovanski državi in ravnanja slovenske politike v obdobju, ko je to vprašanje zaživel v jugoslovanskem državnem in političnem vodstvu (šestdeseta leta 20. stoletja). Nacionalno vprašanje je bilo obravnavano tudi v povezavi s problematiko jugoslovansko-albanskih odnosov v letih 1945–1971, ki so pomembno vplivali na notranjepolitične procese v jugoslovanski državi.

Izvajanje programa v letu 2009 je zaokrožila obravnava procesa slovenske demokratizacije in zakonodajne stopnje nastajanja slovenske države konec osemdesetih in v začetku devetdesetih let 20. stoletja ter politične preobrazbe slovenske družbe do leta 2004. Vprašanje kohabitacije je bilo obravnavano skozi glavne ideološke, politične, kulturne in socialnogospodarske prvine t. i. tranzicije, v katerih so se izrazili različni pogledi prestrukturirane slovenske politike na tedanja temeljna razvojna vprašanja slovenskega naroda in države. Kohabitacija je bila v tem obdobju na več vrednostnih preizkušnjah, ki pa niso dosegle take ostrine in imele takih posledic kot v prejšnjih zgodovinskih obdobjih.

Raziskovalni program **Podobe gospodarske in socialne modernizacije na Slovenskem v 19. in 20. stoletju (P6-0280)**

Vodja: dr. Žarko Lazarevič, člani raziskovalne skupine: Aleksander Lorenčič (MR), dr. Andrej Pančur, Janja Sedlaček (MR), dr. Andrej Studen, dr. Peter Vodopivec, dr. Jože Prinčič, dr. Mojca Šorn, dr. Nina Vodopivec, Marta Rendla.

Programska zasnova v letu 2009 začetega raziskovalnega programa, ki temelji na štirih konceptualnih načelih (dolgoročnost, komparativnost, kavzalna strukturiranost, vzajemna celovitost historičnih procesov), je namenjena raziskavi in interpretaciji dolgoročne strukturne ekonomske in socialne transformacije na slovenskih tleh, ki se je zgodila med prehodom v industrijsko družbo, s upoštevanjem izvora, dinamike in kompleksnih pojavnih oblik industrijske družbe znotraj evropskega referenčnega okvira. Industrializacijo postavljamo za ozadje analiziranja in razumevanja procesov transformacij slovenske družbe na področju socialne in gospodarske modernizacije. Industrializacijo na konceptualni ravni pojmuje in predstavljamo kot dinamičen vzročno-posledičen večplasten proces sprememb (spreminjanj) gospodarske in socialne

strukture. Znotraj tega referenčnega okvira torej izpostavljamo temeljno raziskovalno in interpretativno vprašanje, o kakšnih prehajanjih (transformacijah) iz agrarne v industrijsko in iz industrijske v postindustrijsko družbo lahko govorimo na Slovenskem v preteklih dveh stoletjih. Raziskovalni program skuša preveriti v historični perspektivi tipe in tipološke značilnosti industrijske družbe na Slovenskem, oziroma različne načine prepletanja preteklosti in sedanjosti. Natančneje rečeno, zastavljamo si vprašanje, o kakšni/h industrijski/h družbi/ah na Slovenskem lahko sploh govorimo s pojavnega ter kvalitativnega in kvantitativnega vidika, v nadaljevanju pa tudi problematiziramo industrializacijo kot pot nenehnega napredka, ki prevladuje v starejši historični literaturi. Raziskovalni lok zajema dobo dveh stoletij, znotraj katerih se posamezna obdobja precej razlikujejo med seboj glede zasnove družbene ureditve, dinamike in globine razvojnih tendenc in vpetosti v širši prostor. Namen, da bi se izognili vtisu izjemnosti /izdvojenosti gospodarsko-socialnih pojavov in fenomenov v družbi na slovenskem ozemlju, pred raziskovalce postavlja zahtevo po primerjalni umestitvi raziskovalnih problemov v konkretni čas, prostor in družbeno okolje Habsburške monarhije ter Jugoslavije v monarhistični ali socialistični inačici, ter samostojne slovenske države znotraj širšega evropskega konteksta. Dopolnilno izhodišče vsebinskega problematiziranja je v soočanju makro in mikro nivojev, ko s študijo primerov (»case studies«) v središče raziskave postavljamo ljudi, njihove percepcije in odzive ter aktivno vlogo pri procesih (pre)oblikovanja družbenega in gospodarskega okolja znotraj dinamike industrializacije oziroma različnih stopenj industrijske družbe. Ena od osrednjih tez je, da ljudje ne sprejemajo institucionalnih sprememb direktno, temveč jih preoblikujejo, tudi v kontekstu preteklih izkušenj in vsakdanjih doživljanj. Niso pasivni prejemniki institucionalnih sprememb temveč aktivni socialni akterji v procesu interakcijskih industrializacijskih dogajanj.

V letu 2009 je delo na raziskovalnem programu potekalo v skladu z vsebinsko razdelitvijo programa na kompleksna raziskovana vprašanja. V odstiranju strukturnih ekonomskih in socialnih sprememb oziroma modernizacijskih procesov smo v tem letu dali velik poudarek registriranju in analiziranju spreminjajočih se modelov in načinov organizacije produkcije in potrošnje, s tem pa smo izpostavljali družbene odnose in razmerja ter medsektorske relacije na vzorčnih primerih Postojne kot regionalnega območja in industrijskega podjetja Tovarne emajlirane posode iz Celja ter strukture in kakovosti podjetniške pobude na vzorcu podjetij do druge svetovne vojne. Konfrontacija mikroravnini z makroravnijo izkazuje različne ritme transformacij na slovenskem ozemlju, ki se prepoznavajo v pojmovanju regionalnih razlik, enega pomembnih raziskovalnih poudarkov v letu 2009. Na sektorski ravni pa smo v osredju raziskovalnega dela imeli čas tranzicijske transformacije na sistemski in podjetniški ravni. Kot dopolnilni vidik pa so potekale raziskave percepcije družbenega razumevanja in pojmovanja modernizacije v socializmu ter postsocializmu. Gre za raziskovalno vprašanje, kako se je z redefinicijami modernizacije spreminjal odnos do ekonomskih in socialnih sprememb v obeh časovnih obdobjih. V okviru vsebin potrošnje smo kot raziskovalno vprašanje izpostavili genezo in dinamiko osebnega in družbenega standarda, se pravi komplementarne socialno kulturne spremembe življenjskega stila, zlasti v času oblikovanja t.i. socialistične potrošniške družbe. K temu smo pridruževali še komplementarne socialno kulturne spremembe v kontekstu življenjskega stila in odnosa do higiene lastnega telesa in duše. Vzajemnost ekonomskih in socialnih transformacij nam je narekovala tudi razpoznavo in analizo struktur in posameznih elementov diferenciranosti družbenih vrednostnih sistemov s konfrontacijo ekonomskih in socialnih vrednot meščanske in komunistične družbe. V kontekstu spremenjenih družbenih in

družinskih relacij smo raziskovalno tematizirali tudi vzpostavljanje socialno varstvenih sistemov, kjer smo začeli z raziskavo o konceptih in praksah pokojninskega sistema s poudarkom na času po letu 1945.

Temeljni raziskovalni projekt **Gospodarski vplivi na politične prelome na Slovenskem od predmarčne dobe do osamosvojitve 1991**

Vodja: dr. Peter Vodopivec, člani raziskovalne skupine: dr. Zdenko Čepič, dr. Andrej Pančur, dr. Aleš Gabrič, dr. Mateja Režek (inštitut Nove revije), dr. Franc Rozman (FF UM)

Raziskovalci so v zaključnem letu predvsem pripravljali projektne študije. Dr. Peter Vodopivec je napisal razpravo o pogledih Andreja Gosarja na parlamentarno demokracijo, ki je izšla v prvi številki Prispevkov za novejšo zgodovino za leto 2009, pripravljam pa tudi obširnejšo študijo o slovenski politični kulturi (v primerjavi s srbsko in hrvaško) v času po gospodarski krizi leta 1929 in o tedanjih pogledih na parlamentarno demokracijo. Spomladi leta 2009 sem hkrati napisal razpravo o prvi nemško pisani knjigi o Slovencih (knjigi Josipa Schumana *die Slowenen*, 1881), s čimer sem posegel v zgodovino zgodovinopisja. Andrej Pančur je v okviru temeljnega raziskovalnega projekta *Gospodarski vplivi na politične prelome na Slovenskem od predmarčne dobe do osamosvojitve 1991* raziskoval problem dejanskega vpliva gospodarskih kriz na politične prelome v Habsburški monarhiji. V letu 2009 je v skladu z načrtanim časovnim načrtom uresničevanja projekta zaključil začetno raziskovanje pomena gospodarske krize v štiridesetih letih 19. stoletja in vpliv finančne krize na revolucijo v letu 1848/49, vpliva finančne krize neoabsolutističnega režima na začetke ustavne dobe po letu 1860 in vpliv gospodarske depresije po letu 1873. V primeru zadnje je delne rezultate raziskave predstavil na mednarodni znanstveni konferenci na Madžarskem. V okviru takratne gospodarske depresije je analiziral vpliv različnih dejavnikov, ki so pogojevali razmah modernega antisemitizma na Slovenskem v 70. in 80. letih 19. stoletja. Končni rezultati raziskave so pokazali, da so se gospodarske krize med različnimi družbenimi skupinami in v različnih okoljih lahko zelo različno odražale. Zato je bil konkreten vpliv gospodarskih kriz na demokratične politične prehode v veliki meri odvisen od vpliva posamezne družbene skupine na politično dogajanje. Raziskava je pokazala, da realne gospodarske razmere niso bili tisti ključni dejavnik, ki so konkretne gospodarske krize pogojevale s političnimi spremembami. Precej bolj pomembna kot realnost je bilo dožemanje realnosti preko različnih čustev, v prvi vrsti kriza zaupanja v obstoječi družbeni in politični sistem. Dr. Zdenko Čepič je strnil raziskovalna spoznanja v študijo, v kateri je predstavil nekaj ključnih momentov, ki so imeli vpliv na politično in temu posledično gospodarsko dogajanje od konca druge svetovne vojne dalje. Pri tem je ugotovil, da je zaradi značaja oblasti oz. političnega sistema, kakršnega je ta uveljavljala, imela politika (oblast) večji vpliv na gospodarstvo in njegovo delovanje kot je bil vpliv gospodarstva na politične prelome. Stopnja gospodarskega razvoja ni toliko vplivala na politično dogajanje kot je le-to vplivalo na gospodarstvo. Tak primer je bil na področju kmetijstva, ko je nanj s svojo kmetijsko politiko, s poudarjenimi političnimi prijemi (zakonodajo in izvajanjem le-te) vplivala. Politične odločitve so bile glede tega pogojevane z gospodarskim stanjem oz. gospodarsko problematiko. Pri tem je raziskovalec vzročno posledično povezal kmetijsko politiko in njeno izvajanje s sistemom preskrbe prebivalstva, kar se je kazalo v odkupih. Ti so bili sicer bolj stvar organizacije preskrbe

(racionirana, zagotovljena) kot pa kmetijske politike. Zato je preučil sistem odkupov kot delom preskrbovalnega sistema zagotovljene preskrbe, kakršna je bila v uporabi od leta 1948 do 1953. Je pa stanje v gospodarstvu, to pa je bilo ozko povezano s politiko, kakršno je bilo v začetku šestdesetih let, potem ko je gospodarski zagon iz druge polovice petdesetih uplahnil, povzročilo krizo v jugoslovanski državi, ki se je kazala predvsem na političnem področju. Kriza, imenovana sicer gospodarska, dejansko pa je bila zaradi povezanosti politike in gospodarstva glede njegovega vodenja, politična, je zahtevala reforme, ki se je začela kot reforma gospodarstva. Ta reforma je bila v ozki povezavi s političnim dogajanjem v tem desetletju. Gospodarska situacija, nastala zaradi zastoja gospodarske rasti, je v mnogočem pogojevala politično situacijo. Gospodarstvo, ki je bilo pod močnim vplivom politike oziroma ga je ta vodila, je bilo eden od pglavitnih vzrokov za politična nesoglasja v partijsko-državnem vodstvu. Ta nesoglasja so se pokazala glede različnega razumevanja vloge državnega centra in posameznih republik na področju naložbene politike.

Temeljni raziskovalni projekt **Temeljne usmeritve komunistične partije v Sloveniji v izrazitem boljševiškem obdobju (Od obnove partije do Kominforma)**

Vodja: dr. Boris Mlakar, člani raziskovalne skupine; dr. Vida Deželak Barič, dr. Jerca Vodušek Starič, dr. Jurij Perovšek.

V zaključni fazi dela na projektu je težišče dela potekalo na dokončnem oblikovanju več podtem. Raziskava misli in politike slovenskih vodilnih komunističnih politikov o nacionalnem vprašanju v desetletju pred drugo svetovno vojno je opravila temeljito razčlenitev omenjene misli in politike ter potrdila izhodiščno hipotezo, da so zahtevali pravico do samoodločbe slovenskega naroda vključno s pravico do odcepitve in oblikovanja nacionalne države v obliki Zedinjene Slovenije, ki pa bi seveda bila utemeljena na revolucionarni družbeni preobrazbi in boju proti imperializmu. Posebno mesto v tej razčlembi je bilo posvečeno obravnavi slovenskega narodnega vprašanja v neobjavljenem delu Dragotina Gustinčiča »Das nationale Problem der Slowenen«, napisanem v Moskvi leta 1933. V tematizaciji vprašanja temeljnih opredelitev in metod delovanja KPS v prelomnem obdobju konec 30. let se je raziskava posvetila razčlenitvi notranje krize, ki je nastopila po sklenitvi pakta Ribbentrop-Molotov oziroma po napadu Sovjetske zveze na Finsko. Kriza je pokazala, da notranje enotnosti tudi ob vprašanju vodenja razrednega boja v partiji ni bilo, čemur pa je seveda sledilo čiščenje in notranje obračunavanje. V tej zvezi je bila opravljena tudi analiza problematike partijskega zavezništva z demokratičnimi političnimi skupinami. Ob vse pomembnejši in končno tudi odločilni vlogi partije v obdobju druge svetovne vojne je bila opravljena analiza vprašanja sprejemanja novih članov v KPS oziroma izgrajevanja t.i. kadrovske partije, kar pa je ob izbrani taktiki kljub vsemu vodilo k opuščanju ozko razrednih kriterijev. S tem je deloma povezano tudi vprašanje partijske discipline in s tem zagotavljanje uresničevanja partijskih usmeritev. Ob vprašanju ustanavljanja Osvobodilne fronte in vloge KPS kot njene, sčasoma celo monopolne, voditeljice, je raziskava posebno pozornost namenila vprašanju ali je bila aprila 1941 ustanovljena Protiimperialistična ali Osvobodilna fronta. Ponovni pretres sicer že znanih virov je pokazal, da je velika verjetnost, da je tedaj bila organizirana Osvobodilna fronta, s tem da je preimenovanje kasneje sledilo šele na zahtevo E. Kardelja ali morda celo J. Broza Tita. Raziskava vprašanja uporabe nasilja kot političnega sredstva je pokazala, da je to bilo za partijo v političnem boju in v teku prevzemanja oblasti

potrebno in torej legitimno. V tem oziru je raziskava podrobno predstavila, kako so partijsko nasilje, posebej v prvih letih okupacije, dojemali, interpretirali ali se nanj odzivali njeni domači nasprotniki. Podobno je bil vidik nasilja, tokrat je šlo že za državno in policijsko nasilje, prisoten pri analizi prvih let po vojni, ko je partija prevzela oblast in vladala s stalinističnimi metodami.

Temeljni raziskovalni projekt **Represija v Sloveniji med letoma 1945 in 1963 : strukturna analiza različnih etap povojnih pobojev in drugih oblik represije; objava temeljnih virov in seznamov**

Vodja: dr. Nevenka Troha, člani raziskovalne skupine: dr. Zdenko Čepič, dr. Aleš Gabrič, dr. Boris Mlakar, mag. Tadeja Tomiňšek Čehulić, Marta Rendla, Dunja Dobaja, Źiga Koncilija (MR)

Vodja projekta dr. Nevenka Troha je pregledovala gradivo o ljudeh, ki so jih maja 1945 na območju TrŹaške pokrajine aretirale jugoslovanske oblasti in so pogrešani. Źe izdelani imenski seznam je za potrebe nadaljnje analize dopolnila s podatki o delovanju posameznikov, ki jih hranijo različni arhivi, zlasti Arhiv Republike Slovenije in Zgodovinsko diplomatski arhiv italijanskega zunanjega ministrstva. Iz te tematike je objavila poglavje z naslovom *La questione delle foibe negli archivi sloveni e italiani*, v knjigi JoŹeta Pirjevca *Foibe : una storia d'Italia*. Strokovna sodelavka mag. Tadeja Tomiňšek Čehulić se je posvetila študiju temeljne literature o razvoju sodstva v prvem povojnem obdobju. Zbrala je tudi nekaj relevantnega arhivskega gradiva iz fondov AS 1931 RSNZ SRS, Spisek na smrt obsojenih in usmrćenih med 1945 in 31.12.1952. Strokovna sodelavka Marta Rendla zbirala arhivsko gradivo (fondi AS 1876 Policijski varnostni zbor, AS 1877 Slovensko domobranstvo, AS 1878 SNVZ v Operacijski coni Jadransko primorje, AS 1900 Sodni spisi) in gradivo sodišć - sklepe o razglasitvah pogrešanih oseb zaradi povojnih dogodkov za mrtve na podlagi Zakona o razglasitvah pogrešancev za mrtve in o dokazovanju smrti. Na podlagi zbranega gradiva je začela sestavljati seznam različne strukture Źrtev množičnih pobojev iz obdobja od maja 1945 do januarja 1946. Dunja Dobaja je začela pregledovati fond AS 1867 Zbirka dokumentov partizanskih vojaških fondov. Obravnavala je osebe, ki so bile po kapitulaciji Italije zaslišane pred Področnim vojaškim sodišćem v Ribnici, ki jih nato v bazi INZ večinoma zasledimo kot domobrance, Źrtve povojnih izvensodnih pobojev. Pregledala je tudi dele fondov AS 1931, Republiški sekretariat za notranje zadeve (RSNZ) SRS, AS 1851, Glavni štab NOV in POS, AS 1515, Zbirka dokumentov o nasprotnikih partizanstva. Pri tem je obravnavala slovenske četnike, ki so bili Źrtve povojnih pobojev. Delo na omenjenem projektu je obsegalo tudi obravnavo Italijanov, Źivećih na območju Izole, Pirana in Kopra, ki so bili po vojni pogrešani. Dr. Aleš Gabrič se je vprašanju represije posvetil v več prispevkih. V članku *Boljševizacija Slovenije* se je spraševal, kdaj se je jugoslovanska oblast poskušala najbolj pribliŹati popolnemu posnemanju sovjetskega stalinistićnega totalitarnega vzorca. O tistih ljudeh, ki so jih v informbirojevskem sporu oznaćili kot somišljenike sovjetskega vodstva pa je raziskovalec spregovoril na okrogli mizi ob 60. obletnici odhoda prvih slovenskih zapornikov na Goli otok. Dr. Zdenko Čepič je svoje delo osredotoćil na problematiko zaporov v raziskovanem obdobju. Zato, da bo ugotovil kje so bili zapori, kakšen je bil v njih ravnanja z zaporniki in naćin njihovega Źivljenja, kdo so bili zaporniki, za kakšno dejanje jim je bila izrećena kazen, in kakšna je bila kazen, začel s pregledovanjem arhivskega gradiva republiškega (slovenskega) ministrstva oz. sekretariata za notranje zadeve, ki ga hrani v fondu AS 1931, Republiški sekretariat za notranje zadeve SRS. Pregledal je letna poroćila in na osnovi le-teh oblikoval prvo podobo

zaporov v času od konca druge svetovne vojne dalje. Dr. Boris Mlakar je iskal in pregledoval relevantno literaturo o povojnih pobojih v Evropi. Iskal je tudi informacije na svetovnem spletu. Pri tem je napravil že kar zajeten dosje zbranih člankov in poglavij iz knjig. Poleg tega je iz obširnega gradiva, ki ga je izvajalec zbral ob svojih drugih raziskavah, odbral precej dokumentacije in jo priključil omenjenemu dosjeju.

Aplikativni raziskovalni projekt **Manevrska struktura Narodne zaščite v organih za notranje zadeve leta 1990**

Vodja: dr. Damijan Guštin, člani raziskovalne skupine: dr. Zdenko Čepič, dr. Jure Gašparič, dr. Filip Čuček, dr. Peter Vodopivec, dr. Jerca Vodušek Starič, Dunja Dobaja, Marta Rendla, dr. Božo Repe (FF UL), dr. Uroš Svete (FDV UL)

Raziskovalna skupina se je v začetnem letu izvajanja projekta osredotočila na zbiranje ustnih virov. Projekt namreč temelji na metodi oralne zgodovine, saj gre za tematiko, o kateri je zaradi narave delovanja ohranjene le malo dokumentacije, pa tudi ta sploh ne odraža dela udeleženi. Delo so organizirali tako, da so člani raziskovalne skupine ob pomoči sofinancerja raziskave Združenja Sever načrtno zajeli v intervjuje okoli 80 najpomembnejših sodelavcev organizacije MSNZ iz vrst organov za notranje zadeve. Delo pri pridobivanju in izvedbi intervjujev je vodil dr. Filip Čuček, v zvočnem snemanju izjav pa je sodelovala večina članov raziskovalne skupine. Zbrano gradivo je bilo že v velikem delu transkribirano in oddano v avtorizacijo. Raziskovalna skupina je hkrati intenzivno zbirala že objavljeno strokovno in spominsko literaturo, prav tako pa si je prizadevala, da bi pridobila dostop do dokumentacije v Arhivu Ministrstva za notranje zadeve. Arhivski zakon namreč dopušča prost raziskovalni dostop do gradiva zgolj do aprila 1990, zato je za to dokumentarno gradivo potrebno izpeljati zahteven postopek. Raziskovalna skupina je konec leta že začela pripravljati koncept monografije, v kateri bo na podlagi dosedanjih raziskovalnih rezultatov in študija literature predstavljen koncept, zasnova in delovanje organizacije MSNZ pomladi in poleti 1990; monografija bo izšla jeseni 2010. Zasnova izhaja iz kompleksnega in celovitega obravnavanja organizacije, ki je imela dve pomembni krili, med organi za notranje zadeve in med Teritorialno obrambo. Že iz dosedanjih ugotovitev izhaja, da je bila organizacijska kultura in način vzpostavljanja organizacije med obema strukturama zelo različen, tako po vpetosti v obstoječe legalne strukture kot načinu delovanja. Prav to bo terjalo še posebno pozornost zaradi ponovne zaostritve in javnih polemik med tedanjimi pripadniki organizacije v jeseni letošnjega leta.

Podoktorski projekt **Slovenci in protislovja južnoslovanskih integracijskih ideologij do 1914**

izvajalec dr. Marko Zajc

Raziskovalec je v začetku leta opravljal delo na tretji fazi raziskovanja na podoktorskem projektu (pregled arhivskih in publicističnih virov). Avstrijska agencija za izmenjavo (OEAD) mu je odobrila štirimesečno raziskovalno štipendijo na Dunaju od oktobra 2008 do konca januarja 2009. Januarja 2009 je M. Z. opravljal raziskovalno delo v avstrijski nacionalni knjižnici (ONB) in univerzitetni knjižnici (UB). Tu se je posvetil vprašanju: kako so »drugi« (vladajoči krogi, voditelji nemških strank, slovanski zavezniki, nemški mediji) v

centru države gledali na slovanstvo, jugoslovanstvo in vlogo Slovencev. Ker je prišel do ugotovitve, da se je jugoslovanstvo pri Slovencih oblikovalo pod odločilnim vplivom predstav o slovanstvu in jugoslovanstvu v centru države (na Dunaju), se je odločil, da je potrebna sprememba projektnega raziskovalnega načrta (možnost za spreminjanje načrta je raziskovalec predvidel v prijavi projekta). Jugoslovanstvo pri Slovencih so dosedanje raziskave obravnavale predvsem v kontekstu konkretnih politik in odnosov med južnoslovanskimi narodi. Srednjeevropski (in evropski na splošno) ideološki kontekst pa je bil na robu zanimanja. Zato se je M. Z. bolj kot odnosom med Slovenci in Južnimi Slovani (še zlasti Hrvati in Srbi) posvetil odnosu publicistov in politikov v nemškem in srednjeevropskem prostoru do Slovencev, južnoslovanskih narodov in Slovanov. »Neslovanski« mnenjski voditelji različnih nazorov v habsburški monarhiji (še zlasti iz nemškega italijanskega in madžarskega okolja) so pri razlagi političnih razmer pogosto uporabljali nejasno kategorijo panslavizma. M. Z. se je posvetil raziskavi tega pojma in poskušal razumeti vlogo Slovencev v ideoloških konstrukcih o panslavizmu. Ugotovil je, da je strah pred panslavizmom bistveno zaznamoval ideološko ozračje v monarhiji in s tem posredno sooblikoval slovensko samopodobo. Slovenci so bili Slovani in »Jugoslovani« tudi zato, ker so jih kot take videli drugi. Po vrnitvi v Ljubljano februarja 2009 je M. Z. uredil zbrano gradivo in nadaljeval z delom na domačih časopisnih virih. Obenem je nadaljeval z študijem znanstvene literature o jugoslovanstvu, slovanstvu, pa tudi iz področja teorije nacionalizmov. Marca in aprila se je M. Z. lotil svojih obveznosti na raziskovalnem programu in začel pregledovati obsežno gradivo o delovanju kranjskega deželnega zbora, ki se nahaja v knjižnici INZ. Maja 2009 je pričel z zadnjo fazo dela na podoktorskem projektu (preverjanje hipotez, pisanje člankov in elaboratov). Posvetil se je pisanju elaborata o idejah slovanstva in jugoslovanstva pri Slovencih od konca 18. stoletja do leta 1861. Na osnovi tega je objavil članek v prvi številki Prispjevov za novejšo zgodovino v letu 2009. Zaradi obsežnosti raziskovalne teme je M. Z. v drugi polovici leta 2009 nadaljeval s sistematičnim delom na virih (tretja faza) in vzporedno delal na oblikovanju končnih rezultatov (četrti faza). Po poletnem dopustu se je lotil pisanja prispevka za zbornik v čast petdesetletnice INZ. Od Oktobra do konca leta je preverjal hipoteze, odgovarjal na zastavljena vprašanja in pisal članke. Še zlasti se je posvetil vlogi Slovencev, Hrvatov in Srbov v protislovanskih konceptih avtorjev, ki so poudarjali katolištvo, nemštvo in habsburški monarhični princip. Avstroslavistične ideje so ti avtorji ostro zavračali kot protidržavno dejavnost ki bi koristila zgolj panslavistični Rusiji. Kot rezultat dela na tej tematiki je nastal članek objavljen drugi številki Prispjevov za novejšo zgodovino v letu 2009. Decembra 2009 je M. Z. napisal prispevek za hrvaško revijo Historijski zbornik, v katerem je obravnaval podobne teme s poudarkom na vlogi Hrvatov.

Ciljni raziskovalni program **Preverjanje seznamov žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej po matičnih knjigah (CRP »Konkurenčnost Slovenije 2006–2013«)**

Vodja dr. Vida Deželak Barič, sodelavci: mag. Tadeja Tominšek Čehulić, Dunja Dobaja, Marta Rendla, dr. Boris Mlakar, dr. Bojan Godeša, dr. Damijan Guštin, dr. Jerca Vodušek Starič.

Raziskava je v vsebinskem in metodološkem oziru pomenila neposredno kontinuiteto v izvajanju projekta v predhodnih dveh letih. Delo je bilo izrazito osredotočeno na sistematično preverjanje podatkov o žrtvah druge svetovne vojne in neposredno po njej, ki so že bili zajeti v inštitutski zbirki podatkov, s podatki v mrliških in rojstnih matičnih knjigah, matičnih registrih ter s podatki v dokumentarnem gradivu, ki nastaja v

postopkih naknadnih vpisov smrti in ga hranijo pristojni uradi na upravnih enotah (UE). Skladno z načrtom dela je skupina nadaljevala z razpršenim sistemom preverjanja podatkov na matičnih in krajevnih uradih z območja Štajerske, Gorenjske, Primorske in nekdanje Ljubljanske pokrajine. Na osnovi teh pregledov je bila opravljena evalvacija v predhodnih fazah zbranih podatkov, pridobljeni pa so bili tudi številni novi podatki ali pa so le-ti bili korigirani.

Projektno obdobje je poteklo 30. septembra 2009, ker pa obsežnega postopka preverjanja po matičnih knjigah ob razpoložljivih finančnih sredstvih in posledično kadrovske zasedbi in ni bilo mogoče zaključiti, je delo potekalo še vse do konca leta 2009; do takrat je bilo mogoče pregledati dobro polovico matičnih knjig. Postopek evalvacije je v tem letu potekal na območju naslednjih 14 upravnih enot (UE): Maribor, Velenje, Šentjur pri Celju, Laško, Zagorje, Kamnik, Novo mesto, Trebnje, Logatec, Postojna, Idrija, Koper, Izola, Piran. Člani skupine so skupno opravili 166 dni terenskega dela na krajevnih in matičnih uradih, kjer so vpise v matičnih knjigah ter dokumentarno gradivo digitalno fotografirali, na ta način zbrane podatke pa na delovnem mestu analizirali in vnašali v računalniško bazo podatkov. Od skupno 58 UE v Sloveniji je do sedaj zaključeno delo na 28 UE, pri čemer so bile matične knjige na najboljsežnejših enotah že pregledane. Dalje je skupina spremljala literaturo, ki na temo žrtev druge svetovne vojne še vedno izhaja; na tej podlagi in delno tudi na podlagi arhivskega gradiva v Arhivu Republike Slovenije so bili evidentirani novi podatki ali pa so bili podatki iz podatkovne baze ponovno preverjeni.

Ob zaključku projekta je bila opravljena analiza zbranih podatkov. Konec septembra 2009 je bilo v računalniški bazi Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju Republike Slovenije med drugo svetovno vojno in neposredno po njej evidentiranih 95.842 žrtev, kar predstavlja 6,4 % izgubo od celotnega števila prebivalstva. Analiza mdr. izkazuje, da sestavljajo najštevilnejšo skupino ugotovljenih žrtev pripadniki partizanskih enot, in da je v največ primerih smrt zakrivil nemški okupator. Podatke o žrtvah, ki so že bili preverjeni po matičnih knjigah, je projektna skupina postopoma objavljala na www.sistory.si; seznam na tej spletni strani je ob zaključku projekta obsegal 24.794 žrtev vojne.

Člani projektne skupine so pripravljali tudi številna strokovna mnenja in odgovore na vprašanja ali vloge v zvezi z žrtvami druge svetovne vojne, s katerimi so se različni državni organi, raziskovalci, raziskovalne in muzejske ustanove ter zainteresirani posamezniki obračali na INZ. Ta vidik nalog, ki jih je opravljala skupina, nedvomno potrjuje veliko družbeno relevantno raziskavo. Rezultati projekta so bili med drugim predstavljeni na okrogli mizi o raziskavah o žrtvah druge svetovne vojne v Sloveniji na INZ decembra 2009 in na mednarodni konferenci *Twenty years after : central and eastern European communist regimes* v Pragi oktobra 2009.

Ciljni raziskovalni program **Vloga specialnih oblik organiziranja v asimetričnem vojskovanju na Slovenskem 1918-1994 (CRP »Znanje za varnost in mir« 2004-2010)**

Vodja dr. Vladimir Prebilič (ORC FDV UL), sodelavci: dr. Damijan Guštin, dr. Nevenka Troha, , dr. Marko Zajc, Marta Rendla, Dunja Dobaja (vsi INZ), dr. Milica Kacin Wohinz (upokojenka).

Cilj raziskovalnega projekta je bila podrobna osvetlitev vloge posebnih enot vojaškega in polvojaškega tipa v slovenski zgodovini, s posebnim poudarkom v raziskavi oblikovanja in delovanja 30. razvojne skupine TO

Republike Slovenije oziroma brigade MORiS, ki je predstavljala zametek poklicne vojske, v letih 1989-1994. V letu 2009, ko se je projekt zaključeval, je bil poudarek na pisanju zaključnih študij. Člani raziskovalne skupine so sodelovali tako pri pripravi osrednjega dela projekta pri študiji o razvoju Zaščitne brigade in 30. razvojne skupine v brigado MORiS, ki jo je pripravljala vodja projekta. Dunja Dobaja je zbirala podatke o omenjeni tematiki v arhivskem gradivu (ARS, AS 1589/III, IV, CK ZKS, Predsednikova dejavnost; Komisija CK ZKS za splošni ljudski odpor, Komisija za splošni ljudski odpor in družbeno samozaščito. Nevenka Troha je skupaj z dr. Milico Kacin Wojhinz pripravila elaborat o Tigru. Elaborat obravnava delovanje organizacij Orjunavit (Orjuna v Italiji), Tajne organizacije, TIGR-a in Borbe, s poudarkom na podatkih o organizaciji, številu in načinu izvedbe akcij, ki jih pogojno lahko označimo kot teroristične. Kot takšne jih je obravnavala takratna fašistična italijanska oblast in tiste člane, ki jih je uspela aretirati, obsodila kot teroriste. Dr. Marko Zajc je pripravil študijo o organiziranosti in načinu delovanja Proletarskih udarnih čet v obdobju med svetovnima vojnama. Damijan Guštin je pripravil študijo o oblikah posebne organiziranosti v Noarodnoosvobodilni vojski in partizanskih odredih Slovenije. Osredotočil se je na študijo o udarnih bataljonih, ki predstavljajo v letu 1944 in 1945 obliko enot za povečanje udarnosti enot; gre v taktičnem smislu za obnovitev načel partizanskega bojevanja iz leta 1942 in 1943, vendar podprtega z koncentracijo avtomatskega orožja v enotah, ter za prostovoljstvo kot obliko popolnjenja enot. Specialna organiziranost je dala pričakovane rezultate na taktični ravni, vendar pa so bile enote premajhne, da bi lahko preobrnilo učinkovitost partizanske vojske v zaključnem obdobju vojne, ko je bila koncentracija nasprotnikovih enot na slovenskem ozemlju bistveno večja. Druga oblika specialne organiziranosti partizanske vojske je bila Vojska državne varnosti oziroma divizija Korpusa ljudske obrambe Jugoslavije. Namenjena je bila boju z notranjih nasprotnikom, torej kolaborantskimi formacijami / protirevolucionarnimi silami. Spričo tega je bilo njeno delovanje specifično, čeprav je bila enake organizacije. Delovala je disperzirano, v namen kontrole ozemlja in posegov na terenu. Običajne vojaške naloge je morala kombinirati z policijskimi nalogami v povezavi z varnostno službo Ozno. Zaradi okupatorjevega pritiska pa je morala v veliki meri sodelovati tudi v obrambnih bojih, tako da je bila njena osnovna dejavnost omejena.

Temeljni raziskovalni projekt **Dinamika sprememb v slovenskem gledališču 20. stoletja** : procesi oblikovanja in rušenja umetnostnih, družbenih in kulturnih meja

Vodja: dr. Barbara Sušec Michieli (AGRTF UL), sodelavec z INZ: dr. Aleš Gabrič

Raziskovalec Aleš Gabrič na temelju zbranih virov in literature pisal svoj del pregleda za načrtovano skupno publikacijo sodelavcev projekta, ki naj bi jo pripravili v letu 2010. V tej naj bi predstavil nekatere osnovne vidike zakonodajnega urejanja gledališkega delovanja in problematiko obiskovanja gledališč. Problematiko je raziskovalec razdelil na tri večje kronološke sklope, na zadnje obdobje Avstrije, na čas prve in na čas druge Jugoslavije. Pri prikazu pravnih vidikov delovanja je opozoril, da so najprej vsa gledališča delovala po društveni zakonodaji, da so bila prva gledališča na Slovenskem podržavljena po 1. svetovni vojni in da je do večjega obsega profesionalizacije gledališč prišlo po 2. svetovni vojni. V vseh treh kronoloških sklopih je poleg poklicnih gledališč, na orise katerih se običajno omejuje gledališko zgodovino, opisal tudi temeljne značilnosti delovanja amaterskih odrov.

Pri vprašanju, kdo so bili obiskovalci gledališč, je raziskovalec poudaril, da je bilo obiskovanje sprva družabni dogodek in stvar meščanskega prestižnega pomena. Ko pa je gledališče v 20. stoletju dobivalo močno konkurenco, sprva v kinematografih in kasneje v televiziji, obisk gledališča več ni veljala za stvar družbenega prestiža. Na vzdušje so sprva pomembno vplivali šolajoča se mladina, dijaki in študenti, ki so gledališče obiskovali zaradi intelektualnih in ne prestižnih izzivov in so kasneje tvorili jedro gledališkega občinstva. Raziskovalec je analiziral različne načine pritegovanja občinstva in njenega odziva, od abonmajskega sistema, zaključenih predstav za šolsko mladino, sindikalno organiziranega obiska in potujočih gledališč. Številčna ocena gledališkega obiska je za starejša obdobja možna le za posamezne primere ali sezone, primerjava skozi daljši čas pa je možna le za drugo polovico 20. stoletja.

Raziskovalec se je posvetil tudi analizi cenzure v gledališču in primerjal cenzuro gledališkega repertoarja v prvi in drugi Jugoslaviji na simpoziju o zgodovinskih in družbenih vidikih cenzure na Slovenskem, ki je bila oktobra 2009 v Ljubljani.

Raziskovalec je zbiral gradivo poklicnem gledališču, ki je v vojnih letih 1944-1945 delovalo na osvobojenem ozemlju, o Slovenskem narodnem gledališču na osvobojenem ozemlju. O tem naj bi napisal prispevek, ki naj bi bil objavljen v posebni Belokranjski številki revije Kronika, katere izid je predviden za leto 2010.

Temeljni raziskovalni projekt **Svoboda govora in tiska ter njeno omejevanje v Sloveniji 1945-1991**

Vodja: dr. Mateja Režek (Inštitut Nove revije), sodelavec z INZ: dr. Aleš Gabrič

Raziskovalec je zbiral gradivo, ki kažejo na različne vidike vpletanja oblasti in cenzuriranje kulturne ustvarjalnosti v komunističnem sistemu. Pri tem se je posvetil posegom oblasti na vsa področja umetniške ustvarjalnosti in ugotovil, da so posegi različni po oblikah, obsegu in intenzivnosti dogajanja v posameznih obdobjih komunistične vladavine. Na temelju evidentiranega in zbranega gradiva namerava raziskovalec v letu 2010 sestaviti obširnejši pregled, ki bi ponazoril dogajanje skozi celotno obdobje komunistične oblasti na Slovenskem.

Projektna skupina je organizirala (s sodelovanjem še dveh znanstvenih ustanov) znanstveno konferenco Zgodovinski in družbeni vidiki cenzure na Slovenskem, ki je bila oktobra 2009 v Ljubljani. Raziskovalec je bil član organizacijskega odbora konference, na njej pa je tudi aktivno sodeloval s prispevkom Cenzura gledališkega repertoarja v prvi in drugi Jugoslaviji. Organizatorji nameravaj(m)o v letu 2010 izdati zbornik s konference.

Poskusom diktiranja razvoja posamezne umetniške stroke in njenemu omejevanju v idejno zaokrožene obrazce, se je raziskovalec posvetil na dveh konkretnih primerih iz glasbene ustvarjalnosti. V prispevku »Izganjanje jazza iz slovenske glasbene scene po drugi svetovni vojni« se je dotaknil odnosa oblasti do nezaželenega glasbenega stila iz Zahoda od popolnega zavračanja in onemogočanja jazza do njegovega postopnega sprejemanja v slovenski kulturni utrip. V prispevku Pevski zbori med tradicijo, revolucionarno normo in Internacionalo, ki ga je predstavil na muzikološkem simpoziju v organizaciji Akademije za glasbo novembra 2009 v Ljubljani, ki je bil posvečen skladatelju Radovanu Gobcu, pa je soočil kulturnopolitična načela in želje ideologov ter realno sliko v podobi repertoarjev pevskih zborov. Izpostavil je razhajanja med teorijo in prakso in nakazal, da so lahko v primeru odstopanja od načrtane kulturnopolitične poti imeli

posamezniki, kar je izkusil tudi Radovan Gobec, težave z oblastniki. Prispevke naj bi organizator simpozija izdal v zborniku v letu 2010.

Temeljni raziskovalni projekt **Gospodarsko-socialni položaj prebivalstva na Slovenskem na prehodu iz fevdalizma v kapitalizem**

Vodja dr. Stane Granda (ZRC SAZU, Zgodovinski inštitut Milka Kosa), sodelavec z INZ dr. Andrej Studen

Raziskovalec je v drugi fazi projekta na podlagi relevantne literature in ohranjenega arhivskega gradiva (raziskovalec se je opiral na gradivo v Arhivu Republike Slovenije, ki ga je zbral v prvi fazi projekta: poročila okrožnega urada v predmarčni Ljubljani v zvezi z zlorabo alkohola med delavstvom prvih tovarniških obratov, dekreti in okrožnice oblasti za ponovno obnovitev reda in morale ter socialno discipliniranje prebivalstva, podatke o prometu z vinom, žganjem in pivom Zbornice za trgovino, obrt in industrijo in drugo) predstavil problematiko alkoholizma v industrializiranih središčih in na podeželju, zlasti na primeru protoindustrijskih in industrijskih središč kot so Kropa, Kamna gorica, Železniki, Kamnik in Dvor ob Krki. Raziskovalec je natančno analiziral podatke v delih ljubljanskega mestnega fizika, zdravnika dr. Frana Viljema Lipiča (poleg Lipičeve Topografije Ljubljane (1834) je osrednjo pozornost namenil zlasti njegovemu znanstvenemu prvencu Osnovne značilnosti dipsobiostatike etc., ki je prav tako izšel v Ljubljani leta 1834). Ponoven študij in natančna analiza omenjenih Lipičevih del je pokazala, da sta se doslej brali izredno nenatančno, predvsem pa, da je bil omenjeni ljubljanski zdravnik in protialkoholni borec eden vodilnih zdravnikov predmarčne dobe v širšem evropskem okviru in velik poznavalec takratnih domačih in tujih dosežkov medicine, kot tudi takrat aktualnih protialkoholnih prizadevanj, ki naj bi koristila tako državi kot družbi. V Lipičevem delu razbiramo tudi dragocene podatke o stanju alkoholizma na domačih tleh.

Bilateralni projekti

(Češka-Slovenija) Politične, ekonomske in kulturne oblike panslavizma v čeških deželah in na Slovenskem – zgodovinska komparativna perspektiva

Vodja dr. Žarko Lazarevič, sodelavci dr. Jure Gašparič, dr. Jurij Perovšek in dr. Andrej Pančur

Bilateralni raziskovalni projekt se je zaključil že v letu 2008. V letu 2009 je potekalo delo na publiciranju raziskovalnih dosežkov. Obe raziskovalni skupini sta pripravili rezultate svojega raziskovalnega dela v obliki individualnih razprav, ki bodo uvrščene v monografsko publikacijo. Izid skupne dvojezične (v češkem in slovenskem jeziku) publikacije je načrtovan do pomladi 2010.

(Srbija-Slovenija) Konteksti in relacije slovensko srbskega gospodarskega sodelovanja v 20. stoletju

Vodja dr. Žarko Lazarevič, sodelavci dr. Jure Gašparič, dr. Dragana Gnjatović in dr. Vesna Aleksić

Leto 2009 je bilo zadnje leto izvajanja bilateralnega projekta. V tem letu smo opravili dve izmenjavi raziskovalcev. V marcu je slovenska stran raziskovala v beograjskih arhivih (Arhiv Jugoslavije, Arhiv Srbije) in knjižnicah (Ekonomski institut, Jugoslovanski Pregled, Narodna biblioteka Srbije, Univerzitetna biblioteka). V juniju je srbska stran opravila raziskovalno delo v slovenskih historičnih ustanovah: Arhiv Slovenije, Narodna in univerzitetna knjižnica, Centralna ekonomska knjižnica). V letu 2010 bosta raziskovalni skupini strnili raziskovalne dosežke v skupno publikacijo, ki naj b izšla do pomladi 2011.

Udeležba na znanstvenih in strokovnih posvetovanjih in konferencah

Sodelavci Inštituta za novejšo zgodovino se pogosto udeležujejo znanstvenih konferenc in podobnih strokovnih srečanj. Inštitut tudi sam prireja znanstvene konference s temami, s katerimi odpira bodisi tehtne še neraziskane zgodovinske teme, bodisi jih prireja v okviru promocije raziskovalnih vsebin programov in projektov, ki jih izvaja.

V letu 2009 beležimo običajno pogostnost udeležbe na znanstvenih konferencah in potrebno tehtnost konferenc, na katerih so nastopali. Udeležili so se dveh svetovnih konferenc, letnih konferenc Slovene Studies in letni konferenci Mednarodne komisije za vojaško zgodovino, ter dveh regionalnih konferencah, Mreže za monetarno zgodovino jugovzhodne Evrope in Delovne skupine za vojaško zgodovino, ki deluje v okviru članstva in kandidatki za NATO.

Sodelavci so se udeležili v letu 2009 21 konferenc v tujini, od katerih so bile mednarodne 17, ter 15 konferenc v Sloveniji, od katerih je bilo 6 mednarodnih. Skupaj so inštitutovi sodelavci nastopili 24 krat v tujini in 36 krat v Sloveniji, kar pomeni, da je vsak raziskovalec nastopil povprečno trikrat, všteti mlade raziskovalce pa dvakrat letno.

Organizator in soorganizator

Znanstvena konferenca *Slovenija in Jugoslavija: krize in reforme, 1968/1988*

Inštitut za novejšo zgodovino je za leto 2008 načrtoval omenjeno znanstveno konferenco, ki je bila izvedena 22. in 23. januarja 2009 v Ljubljani. Predsednik programskega in organizacijskega odbora je bil dr. Dr. Zdenko Čepič (v organizacijskem in programskem odboru so bili še dr. Damijan Guštin, dr. Žarko Lazarević, dr. Jurij Perovšek, dr. Peter Vodopivec, dr. Jerca Vodušek Starič). Dr. Zdenko Čepič je bil glavni organizator, uredil pa je tudi izdajo povzetkov referatov. Konference se je udeležilo 130 obiskovalcev.

Mednarodna znanstvena konferenca *Vloga izobraževanja in univerz v modernizacijskih procesih in procesih evropeizacije v deželah srednje in jugovzhodne Evrope - The role of education and universities in modernization and europeanization processes in central and South-eastern European countries in 18th and 20th century*

Mednarodno znanstveno konferenco je izvedel Inštitut v soprirediteljstvu z Avstrijskim znanstvenim inštitutom v Ljubljani 26. in 27. novembra 2009. Glavni organizator je bil dr. Peter Vodopivec, v organizacijskem odboru še dr. Žarko Lazarević, dr. Damijan Guštin, dr. Polzer, Mitja Sunčič in Željko Oset.

Simpozija so se udeležili referenti iz Avstrije, Madžarske, Bolgarije, Srbije, Hrvaške in Slovenije. Simpozij je potekal v sejni sobi Inštituta za novejšo zgodovino v angleškem jeziku. Vseh udeležencev je bilo 70.

Pogovor ob dnevu spomina na holokavst

Inštitut za novejšo zgodovino je 28. januarja 2009 priredil v obeležitev Dneva spomina na holokavst strokovni pogovor, na katerem so nastopili zastopnik Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije veleposlanik Roman Kirn, Orit Margalot iz Spominskega centra Yad Vashem iz Jeruzalema in dr. Andrej Pančur. Udeležilo se ga je okoli 50 ljudi.

50 let Inštituta za novejšo zgodovino : O raziskavah žrtev druge svetovne vojne

V okviru niza panelov, ki so bili zasnovani v obeležitev 50-letnice delovanja Inštituta za novejšo zgodovino je bil decembra 2009 izvedena okrogla miza Žrtve druge svetovne vojne in neposredno po njej. Glavna organizatorica panelov je dr. Nevenka Troha, na okrogli mizi pa so nastopili dr. Vida Deželak Barič, dr. Boris Mlakar in izr. prof. dr. Mitja Ferenc (FF UL). Udeležba je bila nad pričakovanji, okoli 60 ljudi.

Dopolnilno zaposlena dr. Rozvita Pesek je v letu 2009 pripravila niz petih okroglih miz o »slovenski pomladi« oz. slovenski demokratizaciji in hkratnih razstav o novih slovenskih političnih strankah (SKD, ZS, SDZ, SDZS in koaliciji DEMOS) in njihovih predsednikih (Peterle, Plut, Rupel, Tomšič in Pučnik). Na okrogle mize so bili povabljeni politični akterji tistega časa, ki so z oebnimi pričevanji osvetlili čas od 1988 do 1992.

Aktivna udeležba inštitutovih sodelavcev na znanstvenih konferencah

40. National Convention of the American Association for the Advancement of Slavic Studies, v Bostonu, Združene države Amerike, 12.- 15. novembra 2009.

- Dr. Peter Vodopivec: Reinterpretations of the Contemporary History in Slovenia between Anticommunism and Communist Legacy; vodja panela o reinterpretacijah bližnje zgodovine, (s Carole Rogel (univerza v Columbusu v Ohio); sodelovali: prof. dr. Dubravka Stojanović iz Beograda, prof. dr. Nobuhiro Shiba iz Tokyija in profesor dr. John K. Cox z univerze v Severni Dakoti.
- Dr. Žarko Lazarević: Basic Characteristic of Banking Transition in Slovenia
- Dr. Jure Gašparič: The Country at a Standstill: Yugoslavia and Slovenian Politics in the 1930s
- Dr. Marko Zajc: What was Understood as the Slovene-Croat Border in the Nineteenth Century

35. letna konferenca International Comission for Military History (ICMH), The Warfare in Napoleonic Era, Porto, Portugalska 31. 8. - 4. 9. 2009

- Dr. Damijan Guštin, dr. Vladimir Prebilič: The Role of Geostrategy in the Napoleonic Era : The Case of the Territory of Slovenia.

9. letna konferenca Euroatlantic Conflict Studies Working group of the PfP Consortium of Defense Academies and Security Studies Institutes "**End of Empires: Challenges to Security and Statehood in Flux**". Institute for Political Studies of Defense and Military History Ministry of Defense, Bucharest; Militärgeschichtliches Forschungsamt Potsdam, National Military Center, Bukarešta 25. -29. 5. 2009

- Dr. Damijan Guštin, dr. Vladimir Prebilič: New State and the Issue of Defence : the Army of the State of Slovenians, Croats and Serbians in the Autumn of 1918.

Mednarodna znanstvena konferenca Southeast Europe Monetary History Network (SEEMHN). **Economic and Financial Stability in SE Europe in a Historical and Comparative Perspective**. Beograd, Centralna banka Srbije, 27. in 28. 3. 2009

- Dr. Žarko Lazarević: Slovenian Banks during Great Depression

Mednarodna znanstvena konferenca **The Change of Economic Elites in Germany and Nazi-Occupied Countries after World War II** v Bochumu Zvezna republika Nemčija, Institut für soziale Bewegungen, 19. - 21. 2. 2009

- Dr. Žarko Lazarević: Replacement of Economic Elites in Slovenia after World War II

Mednarodna znanstvena konferenca **British Slavonic and East European Studies (BASEES)** , v Cambridgeu (Velika Britanija) Univerza v Cambridgeu, Fitzwilliam College , 28. - 29. 3. 2009

- Dr. Nina Vodopivec: From revolutionary workers to victims of socialism

Mednarodna znanstvena konferenca **Odboj a odpor proti komunistickému režimu v Československu a ve střední Evropě / International Conference Resistance and Opposition against the Communist Regime in Czechoslovakia and Central Europe**. Praga, Češka), 15.- 16. 4. 2009

- Dr. Aleš Gabrič: Communist Regime in Slovenia and its Critics

Osma nacionalna konferencija **Nove tehnologije i standardi - digitalizacija nacionalne baštine**, v Beogradu, Matematički fakultet Univerze v Beogradu, 15. - 16. 4. 2009

- Dr. Mojca Šorn: Sistory – internetni portal slovenačke historiografije

Mednarodna znanstvena konferenca **Financial market regulation after financial crises: the historical experience**, v Rimu, Italija, Banca d'Italia, 16. - 17. 4. 2009

- Dr. Žarko Lazarević: Uncompleted state - uncompleted regulation : Regulation of banking sector in Yugoslavia in interwar period

Mednarodna znanstvena konferenca **Towards an integrated perspective on nazi policies of mass murder**, v Oslu (Norveška), 20. - 21. 6. 2009

- Dr. Andrej Pančur: The Holocaust and Ethnocide : Similarities and Differences between Jewish and Slovenian Victims of Nazi Persecution

Simpozij **Slovenski odnosi z Dunajem skozi čas**, na Dunaju, Slovenski znanstveni inštitut na Dunaju, 22.- 23.6. 2009

- Dr. Peter Vodopivec: Dunaj-blizu in daleč : Dunaj in slovenska inteligenca v 19. stoletju

Mednarodna znanstvena konferenca **Modinci (Internationales Kulturhistorisches Szmposium Mogersdorf) »Das Judentum im pannonischen Raum vom 16. Jahrhundert bis zum Jahr 1914«**. v Balatonszárszó (Madžarska), 30. 6. - 3. 7. 2009

- Dr. Andrej Pančur: Die Juden in den slowenischen Landern der Habsburger- monarchie

Mednarodni znanstveni posvet **Cantieri di storia. Quinto incontro nazionale sulla storia contemporanea**. Trst, 23. – 25. 9. 2009

- Dr. Nevenka Troha: Il problema delle »foibe« del'45 negli archivi sloveni (jugoslavi) e italiani

Mednarodna znanstvena konferenca **Twenty years after : central and eastern European communist regimes as a shared legacy**, v Pragi, Inštitut za proučevanje totalitarnih režimov (Ústav pro studium totalitních režimů), 6. - 7. 10. 2009

- Dr. Vida Deželak Barič: Second World War Victims and the Revolution in Slovenia: from the Perspective of the Systematic Recordings of the Victims

Mednarodna znanstvena konferenca **Global Perspectives on Cryptologic History**. v Laurel, Združene države Amerike, John Hopkins University, 15. 10. 2009

- Dr. Jerca Vodušek Starič: Covert Contacts between Yugoslavia and the Allies, 1938-1945

Mednarodni simpozij **Illyrien – Die Franzosen und die Habsburgermonarchie**, na Dunaju, Avstrija (Slovenski znanstveni inštitut), 22- 10. 2009

- Dr. Peter Vodopivec: Die Illyrer, die Illyrischen Provinzen und die Franzosen

Mednarodna znanstvena konferenca **(Middle Tennessee State University Holocaust Studies Conference) The Holocaust and World War II**, v Murfreesboru (ZDA), 22. - 24. 10. 2009

- Dr. Andrej Pančur Holocaust in the Occupied Slovenian Territories: The Importance of Class, Gender and Geography

Mednarodna znanstvena konferenca **Labour, money, banks, culture and politics : 18th century - 2009**, v Oradei Romunija, Universitatea din Oradea, , 30. 10. - 1. 11. 2009

- Dr. Žarko Lazarević: Banking and insurance in Slovenia up to World War II

Mednarodna konferenca arhivistov **Arhivsko gradivo 20. stoletja**, v Trstu (Italija), Mednarodni inštitut arhivskih znanosti Trst – Maribor, 9. - 10. 11. 2009

- Dr. Vida Deželak Barič: Arhivsko gradivo za zgodovino 20. stoletja in strokovni problemi z vidika raziskovalca novejšje zgodovine

Međunarodni znanstveni skup **Disidentstvo u suvremenoj povijesti**. Zagreb (Hrvaška) Hrvatski institut za povijest, 19. 11. 2009

- Dr. Aleš Gabrič: Kritičke misli slovenskih intelektualaca o komunističkom režimu i njihove sudbine

Konference v Republiki Sloveniji

Znanstvena konferenca **Slovenija in Jugoslavija: krize in reforme, 1968/1988, v Ljubljani**, Inštitut za novejšo zgodovino, 22. - 23. 1. 2009

- Dr. Zdenko Čepič: Jugoslovanske reforme v šestdesetih
- Dr. Damijan Guštin: Teritorialna obramba 1968-1987: vojaška potreba ali politični projekt?
- Aleksander Lorenčič: Gospodarske razmere v Jugoslaviji v obdobju 1968 – 1988: na poti v razpad
- Dr. Jože Prinčič: Gospodarska politika vlade Staneta Kavčiča: razsežnost in realnost pogledov
- Dr. Peter Vodopivec: Od poskusov demokratizacije (1968-1972) do agonije in katastrofe (1988-1991)
- Dr. Jerca Vodušek Starič: Pomen in posledice brionskega plenuma : varnostne ocene

Okrogla miza **100 let od prve obeležitve dneva žena**, Ljubljana, Publicistično društvo ZAK, 8. 3. 2009

- Dr. Vida Deželak Barič: Udejanjanje ženske enakopravnosti na Slovenskem med drugo svetovno vojno in neposredno po njej

Mednarodno srečanje **Forum Tomizza : 10. obmejna srečanja v palači Armerija, v Kopru 28. 5. 2009**

- Dr. Marko Zajc: Slovensko-hrvaški odnosi : primer izumljanja konflikta s pomočjo "zgodovine"

Okrogla miza: **60. obletnica odhoda prvih slovenskih zapornikov na Goli otok**. Študijski center za narodno spravo, Ljubljana, 9. 6.2009

- Dr. Aleš Gabrič: Goli podatki, uvodno predavanje

Francosko-slovenski simpozij **Europe et Identités nationales : Napoléon à l'Union européenne / Evropa in nacionalne identitete: Napoleon in Evropska zveza**, Ljubljana, Institutum studiorum humanitatis, 12. 5. 2009

- Dr. Peter Vodopivec: Comment les intellectuels ont-ils profité de cette transformation urbaine et politique

Okrogla miza »**Revizija zgodovine**« v Ljubljani (Slovenska matica) 23. 9. 2009

Soorganizator Peter Vodopivec

- Dr. Peter Vodopivec: Revizija in slovensko zgodovinopisje
- Dr. Aleš Gabrič: Ponoven pregled — kaj je narobe s tem?
- Dr. Bojan Godeša: Revizija revizije?

Mednarodno znanstveno srečanje »**Prispevek žensk v Ljubljani – obogatena topografija prestolnice**«, Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Univerza v Novi Gorici in Znanstveno raziskovalni center SAZU, 23. 9. 2009

- Dr. Vida Deželak Barič: Ženske demonstracije v Ljubljani 1943 : med strahom, vztrajnostjo, pogumom in primežem politike

Mednarodni znanstveni sestanek **Priče in pričevanja preteklosti**, v Kopru, od 24. - 26. 9. 2009

- Meta Černigoj: „Viva!“ ali „Živijo!“? Slovensko in italijansko časopisje o mednacionalnih konfliktih v Istri v letih 1896 in 1897.
- Dr. Andrej Studen: Slovanski tepec in umazana Tržačanka : pričevanje o razpadu zakona češkega tovarnarja Karla Kurke
- Jurij Hadalin: Govorice in čenče v delu Albina Kjudra Zgodovinski mozaik Primorske : pomemben kamenček v mozaiku pričevanj ali zgolj obroben podatek

Mednarodna internetna konferenca (Internetnetwork Conference) **Diversity, Inclusion and the Values of Democracy: Building Teachers' Competences for Intercultural Education**, v Ljubljani, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, 28.- 30.9. 2009

- Dr. Nina Vodopivec: In the name of culture, but don't forget the individual! : on intercultural dialogue and human rights

Znanstvena konferenca **Zgodovinski in družbeni vidiki cenzure na Slovenskem**. Ljubljana, Inštitut Nove revije - zavod za humanistiko, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU, ZRS Koper, Univerza na Primorskem, 1. - 2. 10. 2009

- Dr. Aleš Gabrič: Cenzura gledališkega repertoarja v prvi in drugi Jugoslaviji
- Dr. Vida Deželak Barič: Cenzura v slovenskem odporištvu med drugo svetovno vojno
- Dr. Bojan Godeša: Italijanska cenzura v Ljubljanski pokrajini (1941-1943).
- Dr. Andrej Studen: Ukrepi cenzure na Štajerskem neposredno po objavi Koroščevih punktacij
- Dr. Boris Mlakar: Primeri delovanja nemške in slovenske cenzure v Rupnikovi Ljubljanski pokrajini (1943-1945)

17. muzikološki simpozij : **Življenje in delo Radovana Gobca (1909-1995)**, v Ljubljani, Akademija za glasbo, 26. 11. 2009

- Dr. Aleš Gabrič: Pevski zbori med tradicijo, revolucionarno normo in Internacionalo

Znanstveni posvet **Družbene in gospodarske krize na Slovenskem od 16. stoletja do najnovejše dobe : 80 let od velike svetovne gospodarske krize leta 1929)**, na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem v Kopru 28. 10. 2009

- Dr. Žarko Lazarevič: Gospodarske krize v Sloveniji- zvrsti in časovni preseki
- Dr. Nevenka Troha: Kriza identitete – primerjava položaja v conah A in B Julijske krajine.
- Dr. Peter Vodopivec: Gospodarska kriza v obdobju 1873-1918

Mednarodna znanstvena konferenca **Tajno stoletje: obveščevalne in varnostne službe ter protiterorizem v 20. stoletju**, v Kopru, ZRS Koper, Fakulteta za humanistiko, 13.-14. 11. 2009

- Dr. Damijan Guštin: Obveščevalne službe okupatorjev v boju z odporiškim gibanjem : Slovenija 1941-1945
- Dr. Boris Mlakar: Obveščevalna služba Slovenskega domobranstva
- Dr. Nevenka Troha: Delovanje OZNE in UDV na območju cone A Julijske krajine in Svobodnega tržaškega ozemlja

Mednarodna znanstvena konferenca **The Role of Education and Universities in modernization and europeanization processes in Central and South-eastern European countries in 18th and 20th century**, v Ljubljani, Inštitut za novejšo zgodovino, Avstrijski inštitut, 26. in 27. 11. 2009

- Dr. Peter Vodopivec: Educated Elites in Slovene Regions before WW I – Between National Aspirations and Social and Political Conservatism.
- Dr. Aleš Gabrič: From gender Segregation to gender Equality in the School System

- Dr. Žarko Lazarević: Education and economic development in Slovenia : some observations up to WW II
- Željko Oset: Reception of Modern Scientific Achievements in Slovene Communication Network. Example of Evolution Theory and the Formation Process of the Slovene Technical Terminology
- Mitja Sunčič: Towards an Educational Typology of Slovene Industrial Entrepreneurs

Okrogla miza **50 let Inštituta za novejšo zgodovino : o raziskavah žrtev 2. svetovne vojne v Sloveniji**, Ljubljana, Inštitut za novejšo zgodovino, 3. 12. 2009

- Dr. Boris Mlakar: Problematika žrtev 2. svetovne vojne v Evropi s posebnim ozirom na sosednje države
- Dr. Vida Deželak Barič: Projekt in dimenzije žrtev druge svetovne vojne na Slovenskem

Drugo strokovno in raziskovalno delo

Dr. Aleš Gabrič je sodeloval v projektu »Brüche und Kontinuitäten. Akademien der Wissenschaften in Zentraleuropa nach 1945 im Vergleich«, ki ga vodi mag. dr. Johannes Feichtinge, nosilec projekta pa je Avstrijska akademija znanosti (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Kommission für Kulturwissenschaften und Theatergeschichte). Rezultat projekta naj bi bil zbornik o vplivu političnega preloma 1945 na delovanje akademij znanosti in umetnosti v srednji Evropi. Raziskovalec Aleš Gabrič je v prispevku o slovenski akademiji (Die Slowenische Akademie der Wissenschaften und Künste im Strudel der Politik) predstavil politične vplive na njeno delovanje pod različnimi oblastmi, od prve Jugoslavije, do okupatorjev in nato obširneje po komunističnem prevzemu oblasti.

Dr. Nevenka Troha, dr. Zdenko Čepič in dr. Damijan Guštin so napisali pregledno monografijo Slovenska rezistenca : pregled dogajanja med 2. svetovno vojno na Slovenskem po dogovoru z Furlanskim inštitutom za zgodovino osvobodilnega gibanja iz Vidma, kjer bo knjiga tudi izšla.

Dr. Peter Vodopivec je napisal spremno študijo k knjigi Georga Orwella Poklon Kataloniji.

Dr. Boris Mlakar je napisal spremno študijo h knjigi Petra Daviesa Nevarna razmerja : kolaboracija in druga svetovna vojna.

Dr. Nina Vodopivec je sodelovala v projektu Profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju v letih 2008, 2009, 2010 in 2011 na področju socialnih in državljskih kompetenc, katerega nosilec je Pedagoška fakulteta, financira pa ga Ministrstvo za šolstvo in šport. Sodelovala je tudi v projektu Spodbujanje aktivnega državljanstva s študijami primerov iz zgodovine in sodobnega sveta Ministrstva za šolstvo in šport, ki ga vodi mag. Jelka Razpotnik.

Pedagoško delo

Raziskovalci Inštituta za novejšo zgodovino so, podobno kot prejšnja leta, sodelovali v pedagoškem procesu na različnih oblikah in ravneh.

Kot predavatelji posameznih predmetov je 5 delavcev INZ sodelovalo v dodiplomskem univerzitetnem izobraževanju na štirih univerzah:

- Univerzi v Ljubljani, Fakulteti za družbene vede dr. Aleš Gabrič (nosilec predmeta Zgodovina slovenske kulture) in dr. Damijan Guštin (nosilec predmetov Vojaška zgodovina Slovenije in Slovencev ter Hladna vojna)
- Univerzi na Primorskem, Fakulteti za humanistične študije dr. Andrej Studen (nosilec predmeta Zgodovina vsakdana)
- Univerzi v Mariboru, Filozofski fakulteti dr. Jerca Vodušek Starič (nosilec predmetov Teorija zgodovine in Obča zgodovina 20. stoletja)
- Univerzi v Novi Gorici, Fakulteti za humanistiko, dr. Bojan Godeša (nosilec predmeta Svetovne vojne 20. stoletja), dr. Žarko Lazarevič (nosilec predmeta Gospodarska zgodovina; Fakulteti za uporabne družbene študije Eva Mally (vaje pri predmetu Novejša zgodovina)
- Univerzi J. A. Komenskega Bratislava, Filozofska fakulteta, master program Zgodovina, dr. Jure Gašparič (12 pedagoških ur pri predmetu Srednja Evropa v 20. stoletju)
- Dr. Nina Vodopivec je imela preizkusno predavanje Tekstilne delavke in delavci v »tranziciji«: med socialističnimi tradicijami in evropskimi standardi, za izvolitev v naziv docenta na ISH 7. 7. 2009 .

V podiplomskih programih slovenskih univerz (Univerza Ljubljana, Univerza v Mariboru, Univerza na Primorskem, Univerza v Novi Gorici) so sodelovali dr. Zdenko Čepič , dr. Ervin Dolenc, dr. Aleš Gabrič, dr. Jure Gašparič, dr. Bojan Godeša, dr. Damijan Guštin, dr. Jurij Perovšek, dr. Žarko Lazarevič, dr. Boris Mlakar, dr. Jože Prinčič, dr. Andrej Studen, dr. Nevenka Troha, dr. Nina Vodopivec.

Vsi so bili mentorji in somentorji diplomskih del in člani komisij za zagovor diplomskih del, večina pa tudi člani komisij za zagovor magistrskih del in doktorskih disertacij.

Podiplomsko šolanje

Na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani se v podiplomskih programih šola devet mladih raziskovalcev, ki so jim mentorji inštitutovi raziskovalci: Blaž Babič, Eva Mally, Aleksander Lorenčič, Jurij Hadalin, Janja Sedlaček, Mitja Sunčič, Željko Oset, Meta Černigoj in Žiga Koncilija; ter dve delavki inštituta: Marta Rendla in Dunja Dobaja.

Znanstvena infrastruktura

Infrastrukturni program **Raziskovalna infrastruktura slovenskega zgodovinopisja**

Vodja: dr. Nina Vodopivec; od avgusta 2009 dr. Mojca Šorn

V svoji zasnovi je infrastrukturni program členjen v dva sklopa. V prvem sklopu gre za digitalizacijo in spletno objavo slovenske zgodovinske literature, virov, analiz in baz, v drugem pa za izdelavo slovenskega zgodovinarskega indeksa citiranosti.

Digitalizacija in spletna objava slovenske zgodovinske literature, virov, analiz in baz

Vodja programa je v letu 2009 skrbela za digitalizacijo in spletno objavo gradiv že obstoječih analognih sklopov, koordinirala je delo (zunanjih) sodelavcev, ki skrbijo za tehnično in programsko opremo baze, spremljala je nadgradnjo njene vsebinske, tehnološke in programske platforme, ki poteka v smeri interaktivnosti in vizualizacije gradiva (multimedija).

V težnjah za pridobivanje zgodovinske literature, virov in analiz je vzdrževala in navezala stike s številnimi slovenskimi in tujimi ustanovami in uredništvu, ki se neposredno ali posredno ukvarjajo z zgodovino oziroma s poukom zgodovine. Rezultat sodelovanja je digitalizacija gradiva za sklope Viri, Literatura in Zgodovina in šola - v letu 2009 je bilo skeniranih več kot 73.000 strani. Skenirano gradivo smo pretvorili v pdf obliko, zaščito vseh pdfjev, ki so objavljeni na portalu Sistory, pa smo prilagodili slepim in slabovidnim. Izdelana so bila tudi interaktivna kazala, na novo je bila postavljena spletna stran za abstrakte iz pdf dokumentov po novem xml pravilniku. V preteklem letu je bilo na spletni portal dodano veliko število vsebin, kar je terjalo nadgradnjo oziroma indeksacijo; indeksirani so bili vsi pdfji, naloženi na strežnik. Zaradi nenehnega dodajanja novih rubrik pa je bila izvedena konfiguracija iskalnika.

V letu 2009 smo v prvem sklopu objavili zbirko Dokumenti ljudske revolucije v Sloveniji oziroma Dokumenti organov in organizacij NOG (1-10) ter komentirano objavo virov s spremno študijo Sejni zapisniki Narodne vlade Slovencev, Hrvatov in Srbov v Ljubljani in Deželni vlad za Slovenijo 1918-1921, objavili smo zelo frekventen tiskan vir Krajevni leksikon Dravske banovine. Že obstoječo bazo uradnih listov smo dopolnili z manjkajočimi, tako so trenutno dostopni uradni listi iz obdobja 1918-1955. Vsi uradni listi so bili optimizirani, kar omogoča uporabnikom hitrejši dostop do zelenih vsebin.

V letu 2009 je bila večkrat ažurirana baza podatkov o smrtnih žrtvah druge svetovne vojne in takoj po njej (v zadnjem letu je bilo v bazo dodanih več kot 8400 oseb, trenutno je torej v bazi 24778 oseb).

V sklopu Literatura smo serijskim publikacijam Prispevki za novejšo zgodovino in Zgodovinski časopis dodali še reviji Zgodovina za vse in Kronika : Časopis za slovensko krajevno zgodovino, dostopnih je tudi več monografij, izpostaviti je potrebno delo prof. dr. Petra Štiha, prof. dr. Vaska Simonitija in prof. dr. Petra Vodopivca: Slovenska zgodovina : družba – politika – kultura. Znanstvena analiza, ki je objavljeno tudi v angleški verziji A Slovene history : society - politics – culture, in podaja pregled zgodovine s Slovenci poseljenega ozemlja in slovenskega zgodovinskega razvoja od najstarejših obdobj do slovenske osamosvojitve in pridružitve RS Evropski uniji.

Sklopu Literatura smo dodali podsklop Predavanja, kjer so dostopna predavanja, ki so v letih 2008 in 2009 potekala na povabilo Zgodovinskega društva Ljubljana v sodelovanju s Festivalom Ljubljana.

V preteklem obdobju smo se intenzivno ukvarjali s tehničnim in vsebinskim oblikovanjem sklopa Zgodovina in šola. Poleg številnih (starejših) učbenikov smo konfigurirali rubriko učni načrti, v kateri so dostopni učni načrti za osnovne šole Zavoda RS za šolstvo. V sklopu Zgodovina in šola smo vzpostavili spletno stran, namenjeno šolajoči mladini. Stran je narejena kot animacija in bo pregledno prikazovala posamezne tematske sklope, preko katerih bomo uporabnikom poskušali približati preteklost. Poleg znanstvenih, strokovnih in poljudnih besedil so na strani dostopne foto galerije ter avdio in video vsebine; trenutno poteka faza optimizacije teh vsebin za iskalnike, ki bodo skupaj z E knjižnico pomenili nadgradnjo projekta.

.V letu 2009 se je kot plodno izkazalo tudi sodelovanje z muzeji, ki so pokazali interes za medinstitucionalno sodelovanje oziroma za predstavitev posameznih razstav na portalu Sistory. Z obdelovanjem fotografij, zemljevidov idr. smo oblikovali virtualne prostore dveh razstav (Muzeja za novejšo zgodovino Slovenije: Prva svetovna vojna in Tehniškega muzeja Slovenije: Leteči človek, Stanko Bloudek), ki bosta v slovenskem in angleškem jeziku predstavljeni na portalu Sistory v razdelku Virtualni muzej.

Na tem mestu je potrebno poudariti, da vse gradivo, ki je bilo skenirano, še ni objavljeno na spletnem portalu. Ob pripravi digitaliziranega gradiva za objavo so se namreč začela odpirati pravna vprašanja zaščite avtorskih pravic, ki so v digitalnem svetu še neraziskano polje. V številnih primerih gre za znanstvene in strokovne publikacije, pa tudi za avdio-vizualno gradivo, kjer pogodbeno niso urejena razmerja z avtorji oziroma v teh ni določila o dovoljenju za objavo avtorskih del v E obliki. V letu 2009 smo tako začeli urejati avtorske pravice s posamezniki in uredništvu. Za vse gradivo v E obliki pridobivamo dovoljenja za objavo, s katero bo omogočen prost brezplačen dostop na portalu Sistory.

V letu 2009 smo ažurirali povezave z uporabniki, nadgradili smo modul Novice, aktivna sta bila tudi rubrika, ki uporabnike seznanja z aktualnimi konferencami, in spletni forum. Sodelovanje z uporabniki se je izkazalo kot zelo uspešno in dobrodošlo, saj ljudje (tako iz Slovenije kot tujine) opozarjajo na nejasnosti in pomanjkljivosti, hkrati pa podajajo sugestije in ideje za nadaljnje delo.

Zgodovinski indeks citiranosti (ZIC)

V Zgodovinarski indeks citiranosti na portalu Sistory smo nadaljevali vpisovanje citatov iz znanstvenih člankov osrednjih zgodovinskih časopisov in revij v Sloveniji ter knjig, ki so v Cobissu označene s tipologijo znanstvenih monografij, zbornikov recenziranih znanstvenih posvetovanj in simpozijev. Pri tem smo upoštevali vse publikacije, ki jih v Cobissu najdemo s ključnimi besedami zgodovina. V okviru ZIC je bilo v letu 2009 vpisanih 15.000 vnosov citatov, v bazo smo dodajali nova gradiva, izdana v obdobju 2008-2009, indeks pa smo dopolnjevali s publikacijami iz obdobja 2005-2009. V bazo ZIC smo v letu 2009 poskusno vnesli tudi citirana znanstvena dela raziskovalca UP ZRS, prof. dr. Darka Darovca, pri čemer je bilo neizogibno upoštevati dela, ki so izšla v Sloveniji in v tujini).

Mednarodni infrastrukturni projekt **Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities (DARIAH) : Preparing for the construction of the Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities**

Vodja: dr. Nina Vodopivec, sodelavca dr. Žarko Lazarević, dr. Filip Čuček

Namen razvoja mednarodne mreže Dariah kot prve digitalne raziskovalne infrastrukture (RI) na področju umetnosti in humanistike v Evropi je omogočiti primerjalne mednarodne in med disciplinarno kritične digitalne raziskave v humanistiki in umetnosti. **Razvoj mreže Dariah** – projektu sodeluje 14 partnerskih organizacij iz 10 držav - je razdeljen na pripravljajno fazo (2008-2010), fazo konstrukcije (2011-2014) in fazo delovanja (po 2014).

Inštitut za novejšo zgodovino deluje v Sloveniji kot nacionalni kordinator mednarodne mreže in evropskega programa Dariah. INZ je s sodelavcema dr. Žarkom Lazarevičem in dr. Nino Vodopivec sodeloval že pri prijavi projekta (vsebinski zasnovi in finančnem načrtu), pri formalnem začetku (septembra 2008), leta 2009 pa se je aktivno angažiral ter bil tudi finančno podprt.

Cilj pripravljajne faze je pripraviti načrt o delovanju Dariah: poleg strukturno organizacijskih, finančnih in poslovnih modelov ter pravnih vprašanj, je cilj izoblikovati primerjalna izhodišča hranjenja, rokovanja in raziskovanja različnih baz podatkov.

Vloga in naloga INZ v letu 2009 je bila dvojna: po eni strani je inštitut s programom Raziskovalne infrastrukture slovenskega zgodovinopisja Sistory deloval povezovalno in kot predstavnik raziskovalne inštitucije opozarjal na potrebe raziskovalcev, po drugi pa je s tremi sodelavci aktivno deloval pri pripravi strateškega in poslovnega modela, pri raziskavi digitalne humanistike, nacionalnih politik in strategij ter dejanskega razvoja digitalne RI za humanistiko in umetnost v Sloveniji in v evropskem okviru. INZ je kot nacionalni kordinator DARIAH je skrbel tudi za predstavitev mednarodnega projekta v Sloveniji (na ARRS in na MVZT, promocija in prijava projekta za pripravo ESFRI nacionalnega načrta).

V okviru strateškega paketa je bila izdelana raziskava o razvoju nacionalne digitalne infrastrukture za humanistiko v Sloveniji (<http://www.dariah.eu/index.php?limitstart=5>). Na podlagi pregleda dokumentov, spletnih razprav, pogovorov s posamezniki in izkušenj na področju raziskovalne infrastrukture slovenskega zgodovinopisja, je bilo v raziskavi ugotovljeno, da je trenutno stanje digitalizacije raziskovalne infrastrukture v humanistiki v Sloveniji precej razpršeno in neorganizirano. Sloveniji kljub političnim vizijam in deklariranim prioritetam manjka strategija razvoja digitalizacije. Digitalni centri v Sloveniji digitalizirajo vsebine precej samosvoje, brez skupne politike, ki bi načrtno zastavila smer digitaliziranega gradiva. Z digitalizacijo raziskovalnih infrastruktur v humanistiki se ukvarjajo razni raziskovalno izobraževalni centri v Sloveniji, NUK, knjižnice, ipd. Digitalni centri so različni: lahko gre za predstavitvene portale inštitucij ali digitalno podporo, ki omogoča interno delovanja inštituta, v manjših primerih je odprt dostop do digitaliziranih publikacij, dokumentov in drugega gradiva širši javnosti – predvsem predstavitvi publikacij (s kazalom in povzetkom) ali tudi drugih baz podatkov oz. repozitorijev ipd. V takšnem kontekstu je pomen Raziskovalne infrastrukture *Slovesko zgodovinopisje Sistory* z brezplačnim prostim dostopom do virov, serijskih znanstvenih publikacij in monografij (v celoti) ter drugih baz podatkov v Sloveniji edinstven.¹

Pomen Dariah je v tem, da se raziskovalna infrastruktura za humanistiko in umetnost na evropskem nivoju šele vzpostavlja. Situacija v humanistiki in umetnosti je v tem smislu specifična: virov je ogromno, a so raztreseni po evropskem prostoru (po različnih inštitutih, knjižnicah, privatnih zbirkah, muzejih, arhivih,

---

¹ Raziskava je v celoti objavljena na spletni strani Dariah: (www.dariah.eu), javno je bila predstavljena na Akademiji znanosti v Atenah, povzetek pa je objavljen v Dariah Newsletter Issue 4 (www.dariah.eu). Raziskovalna infrastruktura slovenskega zgodovinopisja Zgodovina Slovenije – Sistory je bila predstavljena na mednarodnem sestanku v Parizu, marca 2009, v pisni obliki pa (v sodelovanju z dr. Mojco Šorn) v Dariah newsletter 5.

najdiščih ipd.), prav tako so tudi viri oz. podatki v humanistiki in umetnosti zelo različnih oblik (arhivski dokumenti, rokopisi, tiskani viri, kritične analize, slikovno in fotografsko gradivo, ustni viri, muzealije, ipd.). Oblikovanje digitalne RI pomeni torej v prvi vrsti vzpostaviti dostop do tega gradiva, povezati različne vire na interoperabilen način, s tem pa omogočiti in spodbujati meddisciplinarne mednarodne primerjalno analitične študije, kar pomeni tudi v metodološkem smislu velik izziv, saj gre za analitična in interpretativna orodja različnih disciplin in nacionalnih akademskih tradicij. Dariah zato ne predstavlja le oblikovanja tehnološke platforme, ki bo omogočala interoperabilnost različnih baz podatkov, temveč tudi izmenjavo znanj, metodologij, analitičnih orodij, ki jih razvija digitalna humanistika. Projekt torej razvija digitalno humanistiko in umetnost na evropskem nivoju, na nacionalnem pa jo v marsikaterih državah, tudi v Sloveniji, šele vzpostavlja. Digitalna humanistika ne pomeni le oblikovanja digitaliziranih baz podatkov, temveč odpira nove povezave (s specifičnimi načini strukturiranja in organiziranja znanja/vednosti) in s tem preoblikuje analitične kontekste ter metodologije raziskovanja. Zaradi hitrega delovanja in posebnih hiperaktivnih povezav in iskalnikov, ki jih digitalizacija omogoča, takšne infrastrukture spodbujajo ter omogočajo nove interdisciplinarne povezave baz podatkov na mednarodnem nivoju.

Knjižnica

Ključna dejavnika, ki sta vplivala na delovanje knjižnice v minulem letu sta: zaostrene finančne razmere in delovanje v zmanjšani sestavi, brez dolgoletne sodelavke Nataše Kandus. Prvo se je odražalo s precej manjšo nabavo knjig in posledično tudi z nižjim številom bibliografskih zapisov v COBISS-u, drugo s povečano intenzivnostjo dela in opuščanjem manj pomembnih nalog.

Med najpomembnejše dogodke minulega leta štejemo sodelovanje v obeležitvi 50-letnice ustanovitve inštituta, saj se je tudi knjižnica vključila v številne spremljevalne prireditve.

Uredili smo tudi kletna skladišča, tako da so do konca leta bili postavljeni na police in s tem dostopni vsi slovenski časopisi in vse slovenske revije, pa tudi tuje revije, medtem ko tuji časopisi še čakajo na ureditev in primerne prostore.

V letu 2009 smo bili zelo blizu vključitvi v Konzorcij JSTOR Slovenija, podpisali smo celo pismo o nameri, vendar smo bili prisiljeni odstopiti od projekta, ko se je izkazalo, da ARRS ne more zagotoviti celotnih sredstev za pristop in pokritje stroškov razširjenega konzorcija.

V letu 2009 je bila knjižnica odprta 254 delovnih dni, delo pa je potekalo po ustaljenih postopkih.

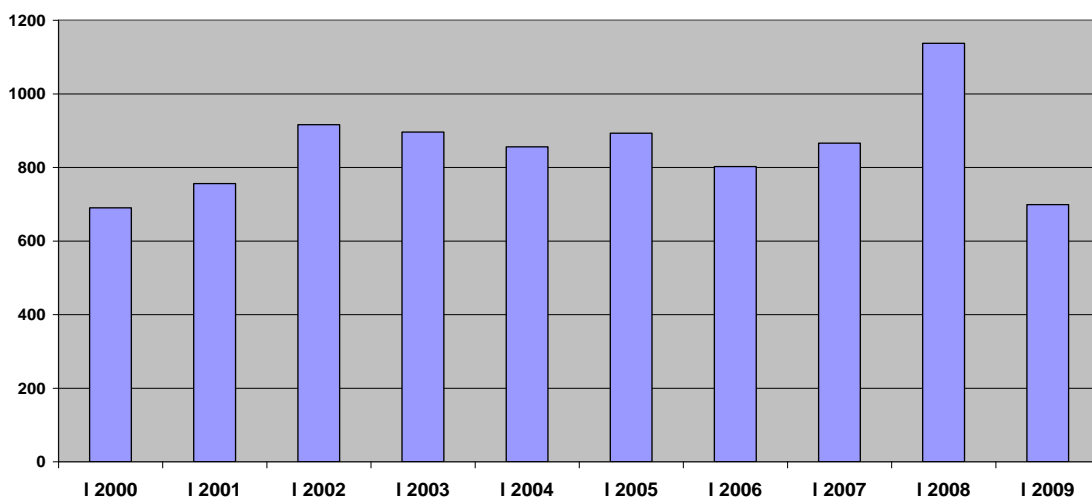
Nabava gradiva

V knjižnici je bilo leta 2009 vpisanih 665 (leto prej 1012 ali 34,3 % manj) novih knjižnih naslovov v 699 (leta 2008 1137 ali 38,5 % manj) zvezkih in 155 naslovov revij v 338 zvezkih (lani pa 130 naslovov v 220 zvezkih), kar predstavlja najnižji letni prirast po letu 2000.

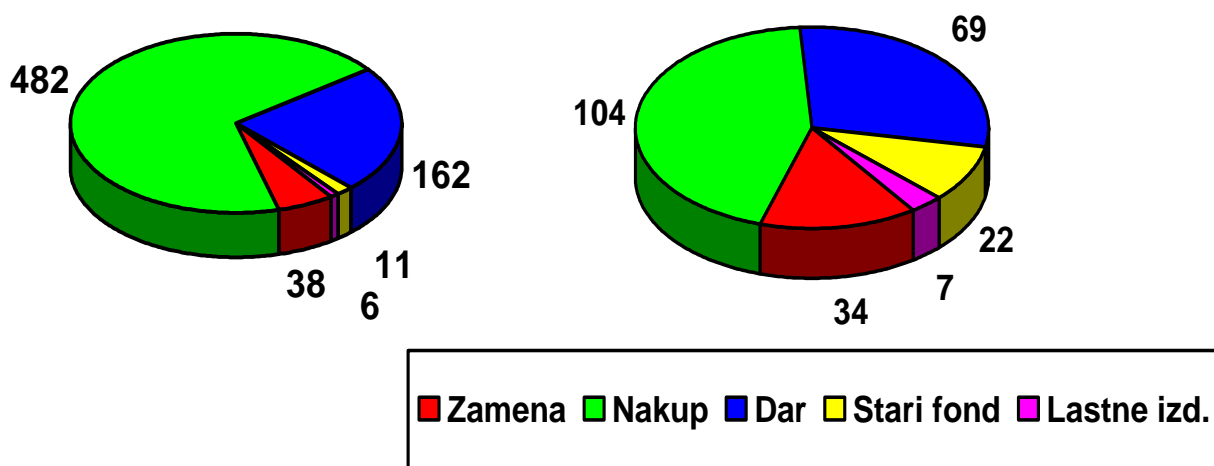
Pregled inventariziranega gradiva v letu 2009

	Monografske	serijske publikacije:	
<i>Nakup:</i>	482	104	586
<i>Zamena:</i>	38	34	72
<i>Dar:</i>	162	69	231
<i>Stari fond</i>	11	22	33
<i>Lastna izd.</i>	6	7	13
<i>Skupaj</i>	699	236	<u>935</u>

Število pridobljenih knjig po letu 2000

Načini nabave monografskih in serijskih publikacij v letu 2009:

Knjige:

Revije:

31. decembra 2009 je tako celoten fond naše knjižnice obsegal:

Knjige:	Disertacije / elaborati	Serijske publikacije	neknjižno gradivo	skupaj:
35.343	175	9.626	14	45.158

Izposoja

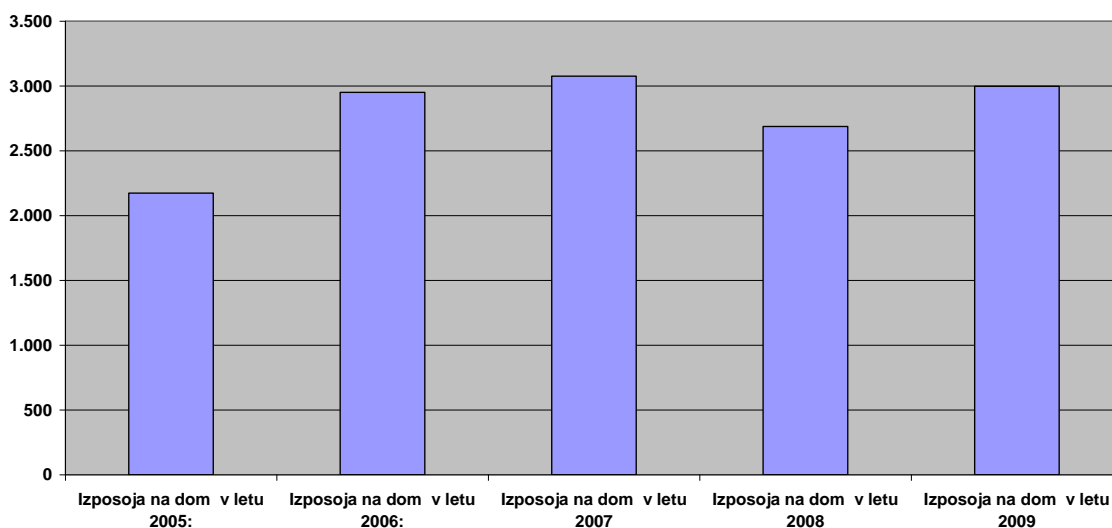
V letu 2009 je imela knjižnica 483 aktivnih članov, (lepo poprej 455), med katerimi jih je bilo na novo vpisanih 154 (v letu 2008 140). Kar polovica njih je bila študentov, četrtnina pa zaposlenih. V letu 2008 je knjižnica zabeležila po podatkih iz COBISS-a 3.607 obiskov, v letu 2009 pa 3.220, kar pomeni 12 % rast obiska. Seveda pa v to število pogosto niso všteti »domači« obiskovalci, ki so izposojali revije in knjige v pisarno ali v čitalnico.

V letu 2009 smo s pomočjo računalnika izposodili **3.940** enot (lani 3553, leto poprej 4.358), na zadolžnice pa le 18. Iz spodnje preglednice je lepo razvidna povečana izposoja, kar povezano z večjim obiskom knjižnice v minulem letu.

	Knjige:	Časniki in časopisi	skupaj:
<i>Izposoja na dom v letu 2008</i>	2.687	866+beležka	3553
<i>Izposoja na dom v letu 2009</i>	2.997	943+179	4119

Izposoja knjig v knjižnici INZ 2004-2009

Kot zanimivost lahko dodamo, da so si naši bralci v letu 2009 izposodili 1.968 slovenskih, 476 hrvaških in srbskih, 329 angleških, 154 nemških, 51 italijanskih, 12 francoskih knjig ter 7 knjig iz ostalih jezikov.

V medknjižnični izposoji smo si izposodili 50 knjig iz raznih knjižnic po Sloveniji (brez NUK in Mestne knjižnice) in 21 iz tujine, sami pa smo drugim institucijam iz naših zbirk posodili 57 knjig, kar je kar 26 več kot leto poprej. Številka bi bila seveda še precej višja, če bi upoštevali knjige, ki smo si jih iz knjižnice hodili izposojati na SAZU, FF in v druge knjižnice ljubljanske univerze.

Strokovno delo

COBISS:

V bazo COBISS smo do 31. 12. 2009 vnesli že 20.001 (do lani 19.194) naslovov bibliografskih enot (ali 28.607 inventarnih enot), kar je za 1.159 več kot leto poprej (letni prirast je manjši za 200 enot v primerjavi z letom 2008). V letu 2009 smo v vzajemni bazi COBIB kreirali 571 bibliografskih enot (skupaj z OCLC 680) iz nje pa smo prevzeli 604 zapise (lani je bilo kreiranih 552 zapisov (skupaj z OCLC 776) prevzetih pa 878).

Strokovni dosežki:

Med strokovnimi dosežki je prva celovita analiza zgodovine knjižnice, ki je bila objavljena v jubilejnem zborniku in sodelovanje pri pripravi tematske razstave v avli stavbe Kazina.

Omembe vredna je tudi priprava novih spletnih strani knjižnice, ki bodo uporabnikom ponujale precej novih vsebin in ki čakajo na objavo na novi spletni strani inštituta. Igor Zemljič je imel 2. junija 2009 predavanje na strokovnem srečanju Sekcije za specialne knjižnice ZBDS v Narodnem muzeju z naslovom: »Digitalizacija zgodovinskih virov in strokovne periodike na Inštitutu za novejšo zgodovino«. 25. septembra sta Anja Dular iz Narodnega muzeja in Igor Zemljič organizirala in vodila skupino ljubljanskih bibliotekarjev iz sekcije za specialne knjižnice na ogled razstave v šentpavelski samostan na Koroškem, od decembra pa omenjeno

sekcijo Igor Zemljič tudi vodi. Poleg svojega rednega dela je Sergej Škofljanec v bazo Zgodovinski indeks citiranosti vpisal okoli 50 citatov sodelavcev inštituta. Igor Zemljič je pripravil vrstilce UDK za vse članke objavljene v reviji Prispjevki za novejšo zgodovino. Knjižnični delavci so skrbeli tudi za zameno in prodajo vseh števil Prispjevkov za novejšo zgodovino in ostalih publikacij, ki jih je izdal Inštitut za novejšo zgodovino. V ta namen je bilo lansko leto izdanih preko 200 faktur in skoraj 300 dobavnic. Vse račune za prejete knjige in revije iz naše knjižnice smo opremili s podatki o naših inventarnih številkah. Za zaposlene v hiši in nekatere zunanje sodelavce smo napravili čez 300 fotografij in preslikav.

Izobraževanje zaposlenih

Sergej Škofljanec se je udeležil dveh izobraževanj v NUK-u. Obdelavo sestavnih delov je spoznaval 2. aprila 2009 na osemurnem tečaju, katalogizacijo kontinuiranih virov pa med 30. septembrom in 2. oktobrom. Igor Zemljič se je 28. maja udeležil na Pravni fakulteti predstavitve novosti sistema EBSCO, ki ga je organiziral IZUM iz Maribora. 12. junija 2009 se je isti udeležil strokovnega srečanja Sekcije za specialne knjižnice ZBDS o digitalizaciji, med 6. in 8. oktobrom 2009 pa se je udeležil strokovnega posvetovanja ZBDS z naslovom: »Knjižnice in knjižničarji: dodana vrednost okolju«. 23. oktobra 2009 se je Igor Zemljič v Narodni in univerzitetni knjižnici udeležil predstavitve podprojekta digitalne knjižnice oz. storitve izdelovanja e-knjig po naročilu (EOD), ki smo ga uspešno praktično preizkusili že naslednji mesec za dva naša raziskovalca. Od 11. do 13. novembra je v Mariboru potekala redna bienalna konferenca uporabnikov COBISS-a, ki se je udeležil Igor Zemljič. Istimu je bil tudi 29. maja 2009 s sklepom ministrice za kulturo priznan naziv višji bibliotekar.

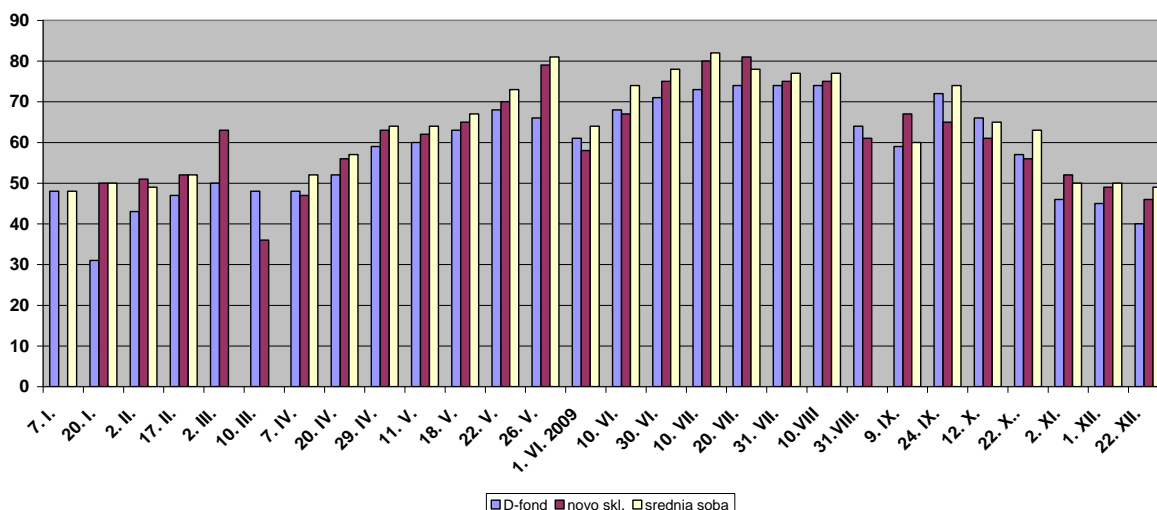
Skladišča

Čeprav je obnova kletnih prostorov končana, težav s preveliko vlago še nismo presegli. Resda so te bolj sezonske narave in razmere niso primerljive s tistimi pred obnovo, a trenutni sistem očitno še ne odpravlja vseh težav s povišano vlažnostjo. Ta je najbolj izrazita v toplih poletnih mesecih, ko klimatske naprave z ohlajevanjem ne zmorejo zmanjšati stopnje vlažnosti in zato bi poleg hladilnih potrebovale še primerne razvlaževalne enote.

Vezava

Avgusta 2009 smo h knjigovezu Ermanu odpeljali 29 letnikov serijskih publikacij, v Arhivu Republike Slovenije pa obnavljajo časnik Slovenec iz časa prve svetovne vojne.

Vlažnost v kletni prostorih INZ v letu 2009

Založba Inštituta za novejšo zgodovino

Založba je kot posebna organizacijska enota predvidena z novo organizacijsko shemo Inštituta, sprejeto septembra 2008, kot poseben oddelek v okviru oddelka Uprava-infrastruktura. V okviru založbe INZ se odvija založniška dejavnost Inštituta, ki je vedno bolj osredotočena okoli treh osi: kontinuiranega izdajanja zbirke Razpoznavanja / Recognitiones, zalaganja zbornikov z referati inštitutskih znanstvenih konferenc in tematskih zbornikov ter izdajanja revije Prispевki za novejšo zgodovino.

Prispевki za novejšo zgodovino, XLIX, 2009

Uredniški odbor revije je v letu 2009 pripravil za tisk dva zvezka revije v skupnem obsegu 63,7 avtorskih pol: prvi zvezek v obsegu 361 strani, drugi pa v obsegu 264 strani. Pričakovani oz. financirani obseg izdajanja je tako revija presegla za 27 %. Načrtovani tretji zvezek z referati z znanstvenega posvetovanja pa je po obsegu in finančnih sredstvih tako zahteven, da smo Agencijo za knjigo zaprosili za dovoljenje, da ga izdamo v naslednjem letu.

Serija Razpoznavanja / Recognitiones

V letu 2009 je urednik pripravil za tisk in izdal zbornik Podobe modernizacije : poglavja iz gospodarske in socialne modernizacije v 19. in 20. stoletju, v katerem so sodelavci programske skupine Podobe gospodarske in družbene modernizacije na Slovenskem v 19. in 20. stoletju strnili svoje raziskovalne ugotovitve iz programskega raziskovanja v letih 2004-2008 (430 strani). V letu 2009 je Založba INZ konkurirala na razpisu Javne agencije za knjigo z dvema rokopisoma in pridobila sofinancerska sredstva za oba. Tako je v zbirki

Razpoznavanja izdala monografiji dr. Jurija Perovška: «V zaželjeni deželi» : slovenska izkušnja s Kraljevino SHS/Jugoslavijo : 1918-1941 in dr. Žarka Lazarevića: Plasti prostora in časa : iz gospodarske zgodovine prve polovice 20. stoletja.

Druga izdajateljska dejavnost

INZ je bil v letu 2008 soizdajatelj knjige: Postojna: upravno in gospodarsko središče (uredil Jurij Fikfak), 407 str. (polovico teksta sta prispevala dva delavca inštituta).

Dr. Aleš Gabrič je uredil in pripravil za izid monografijo Zgodovinopisje v zrcalu zgodovine : 50 let Inštituta za novejšo zgodovino, s katero je Inštitut za novejšo zgodovino strokovno orisal razvoj inštituta; upoštevani so tako raziskovalni vidiki dela kot delovanje njegovih sestavnih delov.

Promocija znanosti v medijih in na javnih prireditvah

Sodelavci Inštituta za novejšo zgodovino že tradicionalno pogosto sodelujejo v promociji svojih raziskovalnih dosežkov v medijih, še pogosteje pa jih mediji vabijo v razlage, pojasnjevanje in polemike glede družbeno pomembnih zgodovinskih in perečih problemov. Dejavnost je v veliki meri odvisna od toka dogajanj, medtem ko inštitut le omejeno programira svojo promocijsko dejavnost; predvsem preko tiskovnih konferenc.

Promocija znanosti v medijih in javnih prireditvah

Sodelavci Inštituta za novejšo zgodovino so tudi v letu 2009 nastopali v tiskanih medijih, radiu in televiziji. Med tiskanimi mediji je izpostaviti soavtorstvo tedenske kolumne Kocine zgodovine (Marko Zajc) v Nedelu. Beležimo intervju o problematiki žrtev druge svetovne vojne sodelavke v časniku Demokracija (V. Deželak Barič), intervju o meji s Hrvaško v Dnevniku (Z. Čepič, M. Zajc) in Novem listu (M. Zajc), intervju o delu Inštituta za novejšo zgodovino (D. Guštin). V radijskem mediju so sodelavci INZ nastopali v strokovnih oddajah (Sledi časa, Studio ob sedemnajstih), pa tudi v različnih drugih priložnostih. Med televizijskimi nastopi beležimo tako predvsem nastope v strokovnih oddajah, predvsem na TV SLO (Omizje, Aktualno) in priložnostnih oddajah. Mediji so obletnico inštituta obeležili tudi z več intervjuji in poročanjem v informativnem programu. Sodelavci inštituta so nastopali tudi na spletnih portalih medijev.

Med javnimi prireditvami, ki predstavljajo promocijo raziskovalnega dela, zajemajo osrednje mesto tiskovne konference in javna predavanja.

Nevenka Troha je 23. 11. 2009 sodelovala na predstavitvi knjige »Foibe, Una storia d'Italia« v okviru Dnevo humanistike, ki jih prireja Fakulteta za humanistične študije Koper Univerze na Primorskem. Dr. peter Vodopivec je sodeloval na predstavitvi Orlanda Figesa in njegove knjige Šepetalci. Dr. Jože Prinčič je kot soavtor novembra in decembra sodeloval na treh predstavitev knjige o Stanetu Kavčiču v Domžalah, Hrvovači pri Ribnici in Mariboru. Dr. Boris Mlakar je pripravil predstavitev knjige M. Kacin Wohinz in M. Verginella Primorski upor fašizmu 1920-1941 v Tolminu aprila 2009.

Med predavatelji so bili:

Dr. Andrej Pančur je januarja predaval o holokavstu na okupiranem slovenskem ozemlju na spominskem dnevu ob dnevu spomina na holokavst na Inštitutu za novejšo zgodovino. Dr. Peter Vodopivec je sredi maja predaval na konferenci združenja nemških odvetnikov v Ljubljani o slovenskem razvoju od leta 1945 do osamosvojitve. Na Jagelonski univerzi v Krakovu je ob priliki podelitve nagrade predaval o Kocbekovih premišljanjih o Srednji Evropi. Dr. Nevenka Troha je od 16. do 18. aprila sodelovala na srečanju La resistenza in Italia, Francia e Slovenia v Val Biandino pri Leccu. Predavala je o odporniškem gibanju v Sloveniji.

Damijan Guštin: Zapori na Slovenskem 1941-1945: Zaporniški svet v vojni. Predavanje ob predstavitvi dokumentarnega filma SONJA. Študijski center za narodno spravo. Ljubljana, 21. oktobra 2009

Damijan Guštin: Varnostni vidiki slovenske osamosvojitve 1990-1991. Osamosvojitve Republike Slovenije v slovenskih šolah. Izobraževalni seminar za učitelje. Moravske Toplice 6. 3. 2009, Podčetrtek 13. 3. 2009.

Damijan Guštin: Crimes Against Humanity in the Second World War: European and Slovenian Perspective. Predavanje na mednarodnem seminarju From Crimes against Humanity in European History towards European Idea. Brdo pri Kranju, 14. oktober 2009.

Dr. Nina Vodopivec je v okviru projekta Spodbujanje aktivnega državljanstva s študijami primerov iz zgodovine in sodobnega sveta predavala 24.1. 2009 učiteljem zgodovine: Med demokracijo in razvojem.

Mednarodno sodelovanje z ustanovami in raziskovalci

Inštitut za novejšo zgodovino je tudi v letu 2009 ohranjal sodelovanje s številnimi raziskovalnimi ustanovami in univerzami v Evropi in svetu, z nekaterimi pa tudi na novo vzpostavil. Še nadalje je vzdrževal stike z Hrvatskim inštitutom za povijest v Zagrebu (delegacija inštituta se je udeležila tudi proslave 50-letnice INZ), Filozofsko fakulteto, Ekonomsko fakulteto in Fakulteto političnih nauk Sveučilišča v Zagrebu, Geoekonomski fakultet Megatrend Univerzitet Beograd, Institutom za savremenu istoriju v Beogradu, Institutom za strategijska istraživanja (oddeljenje za vojnu istoriju) v Beogradu, Univerzo v Gradcu, Inštitutom za vzhodnoevropsko zgodovino Univerze na Dunaju, Landesverteidigungsakademie z Dunaja, Inštitutom za vzhodno in jugovzhodno Evropo Univerze na Dunaju, Akademijo za znanost Češke republike, Inštitut za sodobno zgodovino Praga, Inštitutom za ekonomsko in socialno zgodovino Karlove univerze v Pragi, Filozofsko fakulteto Univerze Hradec Kralove, Kommission des Parlamentarismus und der politischen Parteien Berlin, South East European Monetary History Network, Military History Working group v okviru NATO College v Rimu, School of Slavic and Eastern European Studies Univerze v Londonu, Istituto regionale per la storia del movimento di liberazione nel Friuli Giulia, Università degli studi di Trieste, Dipartimento di Scienze Geografiche e Storiche, Università degli studi di Trieste, Facoltà di scienze politiche, R Italija, Fondazione internazionale Ferramonti di Tarsia per l'amicizia tra i popoli, Cosenza, R Italija, Istituto Friulano per la storia del movimento di liberazione, Udine, Istituto Nazionale per la Storia del Movimento di Liberazione in Italia, Milano, Istituto storico della Resistenza e di storia contemporanea, Modena, Università La Sapienza, Rim, Fondazione Istituto Gramsci, Rim, Istituto di Storia Contemporanea Pier Amato Perretta, Como

Uredništva in članstva

Prispevki za novejšo zgodovino

Dr. Zdenko Čepič je bil odgovorni urednik, dr. Mojca Šorn pomočnik odgovornega urednika, dr. Damijan Guštin glavni urednik, člani uredništva dr. Boris Mlakar, dr. Janko Prunk, dr. Avguštin Malle, dr. Franc Rozman, dr. Aleksej Kalc, dr. Dušan Nečak, dr. Mario Strecha

Zgodovinski časopis

Član uredniškega odbora dr. Žarko Lazarevič

Historijska traganja, Sarajevo

Član mednarodne redakcije Aleš Gabrič

Vojnoistorijski glasnik, Beograd

Član uredništva dr. Damijan Guštin

Studia Historica Slovenica

Član uredništva dr. Jurij Perovšek

Kronika, časopis za krajevno zgodovino

Član uredniškega odbora dr. Aleš Gabrič

Zgodovina za vse

Odgovorni urednik dr. Andrej Studen

Acta Histriae, Koper

Članica uredniškega odbora dr. Nevenka Troha

Annales

Članica uredniškega odbora dr. Nevenka Troha

Zgodovina v šoli

Člana uredniškega odbora dr. Aleš Gabrič, dr. Mojca Šorn

Vojaška zgodovina

Član uredniškega odbora dr. Damijan Guštin

Borec, revija za literaturo, zgodovino in antropologijo

Član uredništva dr. Damijan Guštin

Viri

Člana uredniškega odbora dr. Peter Vodopivec in dr. Mojca Šorn

Zbirka Razpoznavanja / Recognitiones

Glavni urednik dr. Žarko Lazarevič / dr. Aleš Gabrič

Zbirka Drobtini.ce

Član uredniškega odbora dr. Andrej Studen

Zbirka Gordogan

Članica uredniškega odbora dr. Jerca Vodušek Starič

4. Ocena uspeha pri doseganju ciljev, zastavljenih za leto 2009 po fizičnih, finančnih in opisnih kazalcih

Na dan oddaje gradiva (17. 2. 2010) še niso znani vsi podatki, ki bistveno vplivajo na zaključek poslovnih poročil za leto 2009:

V drugi polovici leta so se strani MVZT pojavile zahteve po urejanju pravic in obveznosti, ki izhajajo iz Zakona o stvarnem premoženju države, pokrajin in občin.

Med INZ kot upravljavcem stavbe Kazina in Direktoratom za investicije so v drugi polovici leta potekali dogovori o nadaljnjem upravljanju stavbe in priznavanju stroškov. V začetku 2010 smo pripravili osnutek delitve stroškov, vendar do danes še nismo prejeli potrditve, zato obstaja možnost popravka bilančnih postavk.

Inštitut ima na dan 31. 12. 2009 za določen čas zaposlena dva delavca (mladega raziskovalca in znanstvenega sodelavca), oba delavca načeloma uvrščamo v plan zaposlitev za leto 2010, vendar pa je dejanska zaposlitev odvisna od rezultatov razpisa ARRS.

V letu 2009 so bila dodeljena sredstva za izvedbo investicijskega vzdrževanja v mansardo, namenska sredstva so delno že pridobljena, dela pa še niso izvedena. Vir dodatnega financiranja za dokončanje del pa trenutno ni znan.

RAČUNOVODSKO POROČILO – POJASNILA K RAČUNOVODSKIM IZKAZOM ZA LETO 2009

1. Pojasnilo k bilanci stanja

Opravljen je bil popis sredstev in virov, ki ga je potrdila inventurna komisija. Fizična in tehnološko zastarana sredstva so bila ob soglasju komisije uničena in izločena iz knjigovodske evidence. Neopredmetenih dolgoročnih sredstev zajemajo licence v računalniške programe. Sedanja vrednost garsonjere izraža knjigovodsko vrednost garsonjere. Ostale vrednosti osnovnih sredstev so sestavljene iz računalniške opreme, pisarniškega pohištva in drobni inventar.

Dolgoročne kapitalske naložbe predstavljajo portfelj zavoda, ki se je v primerjavi z lanskim letom povečal za 24.375,52 EUR. Dolgoročna posojila delavcem se so bila odplačana v višini 4.250,97 EUR. Kratkoročne terjatve do kupcev znašajo 16.008,93 EUR, v primerjavi z lanskim letom so se povečale. Kratkoročne terjatve do uporabnikov enotnega kontnega načrta znašajo 106.359,25 EUR, druge kratkoročne terjatve sestavljajo terjatve do zaposlenih. Aktivne časovne razmejitev zajemajo v decembru zaračunane obveznosti za letošnje leto.

Kratkoročne obveznosti do zaposlenih sestavljajo decembrske plače, izplačane v januarju 2010 in potni stroški, izplačani letos. Obveznosti do dobaviteljev so kratkoročne in ravno tako izplačane v letu 2010. Kratkoročne obveznosti iz poslovanja zajemajo avtorske in podjemne pogodbe. Pasivne časovne razmejitve sestavljajo vračunane odhodke za obratna sredstva, med njimi so tudi rezervacije za investicijsko vzdrževanje v višini 56.592,11 EUR. Poraba je načrtovana za prvo polovico leta 2010. V letu 2009 se je spremenila uredniška zasedba, ki spreminja dosedanje politiko vrednotenja in trženja knjig. V začetku leta je bila na novo ovrednotena zaloga knjig, ki kaže, da so knjige v zalogah zastarele, deloma tudi poškodovane. Ker do konca leta 2009 knjig ni bilo mogoče prodati, se zaloge odpišejo, kar se ujema z novim načinom trženja oz. vrednotenja knjig.

Na zahtevo Ministrstva za finance je bila v sredini leta 2009 preknjižena poraba namenskih sredstev za investicijsko vzdrževanje. S tem se je povečala vrednost stavbe, kar se odraža tudi v bilanci stanja na kotih skupine 021 (gradbeni objekti) in 980 (obveznosti za sredstva prejeta v upravljanje). Stavba se je v letu 2009 delno že amortizirala. Odpis v višini 3 % je usklajen z davčno zakonodajo.

2. Pojasnilo k izkazu prihodkov in odhodkov

Prihodke od poslovanja delimo javne in tržne. K javnim so vključene dotacije javne službe in po novem tudi povračila najemnikov, k tržnim pa pretežno dividende, povečanje stanja portfelja, povračila za uporabo stanovanja in prihodki od projekta, financiranega s strani Evropske komisije.

Stroški so razdeljeni na tržno in javno službo. Stroške delimo deloma direktno, deloma po ključih (povsod tam, ki ni mogoče postaviti drugačnih sodil). Pri fiksnih stroških je merilo za delitev kvadratura, ki jo zasedajo najemniki v primerjavi z zavodom. Stroški dela se vsako leto povečujejo, zato tudi niso bile realizirane vse planirane nove zaposlitve; na novo je bil v oktobru zaposlen samo mladi raziskovalec, pomočnik direktorja pa ne, ker za njegovo plačo nismo prejeli dovolj sredstev.

4.1. Računovodski izkazi

BILANCA STANJA

na dan 31.12.2009

(v eurih, brez centov)

ČLENITEV SKUPINE KONTOV	NAZIV SKUPINE KONTOV	Oznaka za AOP	ZNESEK	
			Tekoče leto	Predhodno leto
1	2	3	4	5
SREDSTVA				
	A) DOLGOROČNA SREDSTVA IN SREDSTVA V UPRAVLJANJU (002-003+004-005+006-007+008+009+010+011)	001	1.836.306	439.230
00	NEOPREDMETENA SREDSTVA IN DOLGOROČNE AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	002	71.288	70.076
01	POPRAVEK VREDNOSTI NEOPREDMETENIH SREDSTEV	003	16.287	9.279
02	NEPREMIČNINE	004	1.468.119	25.700
03	POPRAVEK VREDNOSTI NEPREMIČNIN	005	49.802	8.027
04	OPREMA IN DRUGA OPREDMETENA OSNOVNA SREDSTVA	006	794.766	759.700
05	POPRAVEK VREDNOSTI OPREME IN DRUGIH OPREDMETENIH OSNOVNIH SREDSTEV	007	726.763	673.801
06	DOLGOROČNE FINANČNE NALOŽBE	008	282.250	257.875
07	DOLGOROČNO DANA POSOJILA IN DEPOZITI	009	12.735	16.986
08	DOLGOROČNE TERJATVE IZ POSLOVANJA	010	0	0
09	TERJATVE ZA SREDSTVA DANA V UPRAVLJANJE	011	0	0
	B) KRATKOROČNA SREDSTVA; RAZEN ZALOG IN AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE (013+014+015+016+017+018+019+020+021+022)	012	580.444	466.996
10	DENARNA SREDSTVA V BLAGAJNI IN TAKOJ UNOVČLJIVE VREDNOSTNICE	013	0	0
11	DOBROIMETJE PRI BANKAH IN DRUGIH FINANČNIH USTANOVAH	014	230.460	299.471
12	KRATKOROČNE TERJATVE DO KUPCEV	015	16.009	12.416
13	DANI PREDUJMI IN VARŠČINE	016	0	0
14	KRATKOROČNE TERJATVE DO UPORABNIKOV ENOTNEGA KONTNEGA NAČRTA	017	106.359	121.606
15	KRATKOROČNE FINANČNE NALOŽBE	018	200.000	0
16	KRATKOROČNE TERJATVE IZ FINANCIRANJA	019	0	0
17	DRUGE KRATKOROČNE TERJATVE	020	25.536	1.437
18	NEPLAČANI ODHODKI	021	0	0
19	AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	022	2.080	32.066
	C) ZALOGE (024+025+026+027+028+029+030+031)	023	0	47.576
30	OBRAČUN NABAVE MATERIALA	024	0	0
31	ZALOGE MATERIALA	025	0	0
32	ZALOGE DROBNEGA INVENTARJA IN EMBALAŽE	026	0	0
33	NEDOKONČANA PROIZVODNJA IN STORITVE	027	0	0
34	PROIZVODI	028	0	47.576
35	OBRAČUN NABAVE BLAGA	029	0	0
36	ZALOGE BLAGA	030	0	0
37	DRUGE ZALOGE	031	0	0
	I. AKTIVA SKUPAJ (001+012+023)	032	2.416.750	953.802

99	AKTIVNI KONTI IZVENBILANČNE EVIDENCE	033	0	0
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV				
	D) KRATKOROČNE OBVEZNOSTI IN PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE (035+036+037+038+039+040+041+042+043)	034	490.738	428.293
20	KRATKOROČNE OBVEZNOSTI ZA PREJETE PREDUJME IN VARŠČINE	035	0	0
21	KRATKOROČNE OBVEZNOSTI DO ZAPOSLENIH	036	84.154	101.059
22	KRATKOROČNE OBVEZNOSTI DO DOBAVITELJEV	037	88.444	57.622
23	DRUGE KRATKOROČNE OBVEZNOSTI IZ POSLOVANJA	038	25.645	26.866
24	KRATKOROČNE OBVEZNOSTI DO UPORABNIKOV ENOTNEGA KONTNEGA NAČRTA	039	443	79
25	KRATKOROČNO OBVEZNOSTI DO FINANCERJEV	040	0	0
26	KRATKOROČNE OBVEZNOSTI IZ FINANCIRANJA	041	0	0
28	NEPLAČANI PRIHODKI	042	0	0
29	PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	043	292.052	242.667
	E) LASTNI VIRI IN DOLGOROČNE OBVEZNOSTI (045+046+047+048+049+050+051+052-053+054+055+056+057+058-059)	044	1.926.012	525.509
90	SPLOŠNI SKLAD	045	0	0
91	REZERVNI SKLAD	046	0	0
92	DOLGOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	047	0	0
93	DOLGOROČNE REZERVACIJE	048	0	1.516
940	SKLAD NAMENSKEGA PREMOŽENJA V JAVNIH SKLADIH	049	0	0
9410	SKLAD PREMOŽENJA V DRUGIH PRAVNIH OSEBAH JAVNEGA PRAVA, KI JE V NJIHOVI LASTI, ZA NEOPREDMETENA SREDSTVA IN OPREDMETENA OSNOVNA SREDSTVA	050	0	0
9411	SKLAD PREMOŽENJA V DRUGIH PRAVNIH OSEBAH JAVNEGA PRAVA, KI JE V NJIHOVI LASTI, ZA FINANČNE NALOŽBE	051	0	0
9412	PRESEŽEK PRIHODKOV NAD ODHODKI	052	0	0
9413	PRESEŽEK ODHODKOV NAD PRIHODKI	053	0	0
96	DOLGOROČNE FINANČNE OBVEZNOSTI	054	0	0
97	DRUGE DOLGOROČNE OBVEZNOSTI	055	0	0
980	OBVEZNOSTI ZA NEOPREDMETENA SREDSTVA IN OPREDMETENA OSNOVNA SREDSTVA	056	1.924.561	519.852
981	OBVEZNOSTI ZA DOLGOROČNE FINANČNE NALOŽBE	057	0	0
985	PRESEŽEK PRIHODKOV NAD ODHODKI	058	1.451	4.141
986	PRESEŽEK ODHODKOV NAD PRIHODKI	059	0	0
	I. PASIVA SKUPAJ (034+044)	060	2.416.750	953.802
99	PASIVNI KONTI IZVENBILANČNE EVIDENCE	061	0	0

STANJE IN GIBANJE NEOPREDMETENIH SREDSTEV IN OPREDMETENIH OSNOVNIH SREDSTEV

(v eurih, brez centov)

NAZIV	Oznaka za AOP	Z N E S E K									
		Nabavna vrednost (1.1.)	Popravek vrednost (1.1.)	Povečanje nabavne vrednosti	Povečanje popravka vrednosti	Zmanjšanje nabavne vrednosti	Zmanjšanje popravka vrednosti	Amortizacija	Neodpisana vrednost (31.12.)	Prevrednotenje zaradi okrepitve	Prevrednotenje zaradi oslabitve
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 (3-4+5-6-7+8-9)	11	12
I. Neopredmetena sredstva in opredmetena osnovna sredstva v upravljanju (701+702+703+704+705+706+707)	700	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A. Dolgoročno odloženi stroški	701	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B. Dolgoročne premoženjske pravice	702	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C. Druga neopredmetena sredstva	703	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D. Zemljišča	704	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E. Zgradbe	705	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F. Oprema	706	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
G. Druga opredmetena osnovna sredstva	707	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
II. Neopredmetena sredstva in opredmetena osnovna sredstva v lasti (709+710+711+712+713+714+715)	708	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A. Dolgoročno odloženi stroški	709	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B. Dolgoročne premoženjske pravice	710	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C. Druga neopredmetena sredstva	711	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D. Zemljišča	712	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E. Zgradbe	713	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F. Oprema	714	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
G. Druga opredmetena osnovna sredstva	715	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
III. Neopredmetena sredstva in opredmetena osnovna sredstva v finančnem najemu (717+718+719+720+721+722+723)	716	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A. Dolgoročno odloženi stroški	717	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B. Dolgoročne premoženjske pravice	718	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C. Druga neopredmetena sredstva	719	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D. Zemljišča	720	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E. Zgradbe	721	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F. Oprema	722	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
G. Druga opredmetena osnovna sredstva	723	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

STANJE IN GIBANJE DOLGOROČNIH FINANČNIH NALOŽB IN POSOJIL

(v eurih, brez centov)

VRSTA NALOŽB OZIROMA POSOJIL	Oznaka za AOP	Z N E S E K									
		Znesek naložb in danih posojil (1.1.)	Znesek popravkov naložb in danih posojil (1.1.)	Znesek povečanja naložb in danih posojil	Znesek povečanj popravkov naložb in danih posojil	Znesek zmanjšanja naložb in danih posojil	Znesek zmanjšanja popravkov naložb in danih posojil	Znesek naložb in danih posojil (31.12.)	Znesek popravkov naložb in danih posojil (31.12.)	Knjigovodska vrednost naložb in danih posojil (31.12.)	Znesek odpisanih naložb in danih posojil
1	2	3	4	5	6	7	8	9 (3+5-7)	10 (4+6-8)	11 (9-10)	12
I. Dolgoročne finančne naložbe (801+806+813+814)	800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A. Naložbe v delnice (802+803+804+805)	801	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1. Naložbe v delnice v javna podjetja	802	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Naložbe v delnice v finančne institucije	803	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Naložbe v delnice v privatna podjetja	804	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Naložbe v delnice v tujini	805	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B. Naložbe v deleže (807+808+809+810+811+812)	806	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1. Naložbe v deleže v javna podjetja	807	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Naložbe v deleže v finančne institucije	808	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Naložbe v deleže v privatna podjetja	809	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Naložbe v deleže državnih družb, ki imajo obliko d. d.	810	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. Naložbe v deleže državnih družb, ki imajo obliko d. o. o.	811	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6. Naložbe v deleže v tujini	812	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C. Naložbe v plemenite kovine, drage kamne, umetniška dela in podobno	813	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D. Druge dolgoročne kapitalske naložbe (815+816+817+818)	814	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1. Namensko premoženje, preneseno javnim skladom	815	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Premoženje, preneseno v last drugim pravnim osebam javnega prava, ki imajo premoženje v svoji lasti	816	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Druge dolgoročne kapitalske naložbe doma	817	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Druge dolgoročne kapitalske naložbe v tujini	818	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
II. Dolgoročno dana posojila in depoziti (820+829+832+835)	819	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A. Dolgoročno dana posojila (821+822+823+824+825+826+827+828)	820	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1. Dolgoročno dana posojila posameznikom	821	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Dolgoročno dana posojila javnim skladom	822	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Dolgoročno dana posojila javnim podjetjem	823	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Dolgoročno dana posojila finančnim institucijam	824	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. Dolgoročno dana posojila privatnim podjetjem	825	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6. Dolgoročno dana posojila drugim ravnem države	826	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7. Dolgoročno dana posojila državnemu proračunu	827	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8. Druge dolgoročno dana posojila v tujino	828	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B. Dolgoročno dana posojila z odkupom vrednostnih papirjev (830+831)	829	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1. Domačih vrednostnih papirjev	830	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Tujih vrednostnih papirjev	831	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C. Dolgoročno dani depoziti (833+834)	832	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1. Dolgoročno dani depoziti poslovnim bankam	833	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Drugi dolgoročno dani depoziti	834	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D. Druga dolgoročno dana posojila	835	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
III. Skupaj (800+819)	836	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

IZKAZ PRIHODKOV IN ODHODKOV - DOLOČENIH UPORABNIKOV

od 1. januarja do 31.12.2009

(v eurih, brez centov)

ČLENITEV PODSKUPIN KONTOV	NAZIV PODSKUPINE KONTOV	Oznaka za AOP	ZNESEK	
			Tekoče leto	Predhodno leto
1	2	3	4	5
	A) PRIHODKI OD POSLOVANJA (861+862-863+864)	860	1.812.984	2.791.848
760	PRIHODKI OD PRODAJE PROIZVODOV IN STORITEV	861	1.812.984	2.791.848
	POVEČANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NEDOKONČANE PROIZVODNJE	862	0	0
	ZMANJŠANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NEDOKONČANE PROIZVODNJE	863	0	0
761	PRIHODKI OD PRODAJE BLAGA IN MATERIALA	864	0	0
762	B) FINANČNI PRIHODKI	865	26.975	19.454
763	C) DRUGI PRIHODKI	866	1.649	1.415
	Č) PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI PRIHODKI (868+869)	867	0	25
del 764	PRIHODKI OD PRODAJE OSNOVNIH SREDSTEV	868	0	0
del 764	DRUGI PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI PRIHODKI	869	0	25
	D) CELOTNI PRIHODKI (860+865+866+867)	870	1.841.608	2.812.742
	E) STROŠKI BLAGA, MATERIALA IN STORITEV (872+873+874)	871	539.426	1.551.776
del 466	NABAVNA VREDNOST PRODANEGA MATERIALA IN BLAGA	872	0	0
460	STROŠKI MATERIALA	873	79.864	88.759
461	STROŠKI STORITEV	874	459.562	1.463.017
	F) STROŠKI DELA (876+877+878)	875	1.204.458	1.159.049
del 464	PLAČE IN NADOMESTILA PLAČ	876	943.008	928.823
del 464	PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST DELODAJALCEV	877	152.598	151.349
del 464	DRUGI STROŠKI DELA	878	108.852	78.877
462	G) AMORTIZACIJA	879	39.343	29.508
463	H) REZERVACIJE	880	0	0
del 465	I) DAVEK OD DOBIČKA	881	0	334
del 465	J) OSTALI DRUGI STROŠKI	882	9.348	9.230
467	K) FINANČNI ODHODKI	883	6	57.398
468	L) DRUGI ODHODKI	884	0	1.444
	M) PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI ODHODKI (886+887)	885	47.576	196
del 469	ODHODKI OD PRODAJE OSNOVNIH SREDSTEV	886	0	0
del 469	OSTALI PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI ODHODKI	887	47.576	196
	N) CELOTNI ODHODKI (871+875+879+880+881+882+883+884+885)	888	1.840.157	2.808.935
	O) PRESEŽEK PRIHODKOV (870-888)	889	1.451	3.807
	P) PRESEŽEK ODHODKOV (888-870)	890	0	0
	Presežek prihodkov iz prejšnjih let , namenjen pokritju odhodkov obračunskega obdobja	891	0	0
	Povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju (celo število)	892	38	36
	Število mesecev poslovanja	893	12	12

**IZKAZ PRIHODKOV IN ODHODKOV DOLOČENIH UPORABNIKOV PO NAČELU
DENARNEGA TOKA**
od 1. januarja do 31.12.2009

(v eurih, brez centov)

ČLENITEV KONTOV	NAZIV KONTA	Oznaka za AOP	ZNESEK	
			Tekoče leto	Predhodno leto
1	2	3	4	5
	I. SKUPAJ PRIHODKI (402+431)	401	1.953.568	2.139.531
	1. PRIHODKI ZA IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE (403+420)	402	1.942.285	1.965.175
	A. Prihodki iz sredstev javnih financ (404+407+410+413+418+419)	403	1.787.291	1.926.063
	a. Prejeta sredstva iz državnega proračuna (405+406)	404	1.787.291	1.926.063
del 7400	Prejeta sredstva iz državnega proračuna za tekočo porabo	405	1.687.291	1.480.729
del 7400	Prejeta sredstva iz državnega proračuna za investicije	406	100.000	445.334
	b. Prejeta sredstva iz občinskih proračunov (408+409)	407	0	0
del 7401	Prejeta sredstva iz občinskih proračunov za tekočo porabo	408	0	0
del 7401	Prejeta sredstva iz občinskih proračunov za investicije	409	0	0
	c. Prejeta sredstva iz skladov socialnega zavarovanja (411+412)	410	0	0
del 7402	Prejeta sredstva iz skladov socialnega zavarovanja za tekočo porabo	411	0	0
del 7402	Prejeta sredstva iz skladov socialnega zavarovanja za investicije	412	0	0
	d. Prejeta sredstva iz javnih skladov in agencij (414+415+416+417)	413	0	0
del 7403	Prejeta sredstva iz javnih skladov za tekočo porabo	414	0	0
del 7403	Prejeta sredstva iz javnih skladov za investicije	415	0	0
del 7404	Prejeta sredstva iz javnih agencij za tekočo porabo	416	0	0
del 7404	Prejeta sredstva iz javnih agencij za investicije	417	0	0
del 740	e. Prejeta sredstva iz proračunov iz naslova tujih donacij	418	0	0
741	f. Prejeta sredstva iz državnega proračuna iz sredstev proračuna Evropske unije	419	0	0
	B) Drugi prihodki za izvajanje dejavnosti javne službe (421+422+423+424+425+426+427+428+429+430)	420	154.994	39.112
del 7130	Prihodki od prodaje blaga in storitev iz naslova izvajanja javne službe	421	2.728	0
del 7102	Prejete obresti	422	1.242	0
del 7100	Prihodki od udeležbe na dobičku in dividend ter presežkov prihodkov nad odhodki	423	0	0
del 7141	Drugi tekoči prihodki iz naslova izvajanja javne službe	424	145.430	542
72	Kapitalski prihodki	425	0	0
730	Prejete donacije iz domačih virov	426	0	0
731	Prejete donacije iz tujine	427	0	0
732	Donacije za odpravo posledic naravnih nesreč	428	0	0
786	Ostala prejeta sredstva iz proračuna Evropske unije	429	4.576	38.570
787	Prejeta sredstva od drugih evropskih institucij	430	1.018	0
	2. PRIHODKI OD PRODAJE BLAGA IN STORITEV NA TRGU (432+433+434+435+436)	431	11.283	174.356
del 7130	Prihodki od prodaje blaga in storitev na trgu	432	6.957	15.967
del 7102	Prejete obresti	433	0	16.763
del 7103	Prihodki od najemnin, zakupnin in drugi prihodki od premoženja	434	2.160	0
del 7100	Prihodki od udeležbe na dobičku in dividend ter presežkov prihodkov nad odhodki	435	1.668	2.803
del 7141	Drugi tekoči prihodki, ki ne izhajajo iz izvajanja javne službe	436	498	138.823

	II. SKUPAJ ODHODKI (438+481)	437	1.840.387	3.055.609
	1. ODHODKI ZA IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE (439+447+453+464+465+466+467+468+469+470)	438	1.778.227	2.757.812
	A. Plače in drugi izdatki zaposlenim (440+441+442+443+444+445+446)	439	988.272	920.137
del 4000	Plače in dodatki	440	877.160	837.395
del 4001	Regres za letni dopust	441	23.520	23.968
del 4002	Povračila in nadomestila	442	58.749	54.725
del 4003	Sredstva za delovno uspešnost	443	11.903	0
del 4004	Sredstva za nadurno delo	444	744	0
del 4005	Plače za delo nerezidentov po pogodbi	445	0	0
del 4009	Drugi izdatki zaposlenim	446	16.196	4.049
	B. Prispevki delodajalcev za socialno varnost (448+449+450+451+452)	447	151.988	149.265
del 4010	Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje	448	68.950	74.109
del 4011	Prispevek za zdravstveno zavarovanje	449	60.928	59.416
del 4012	Prispevek za zaposlovanje	450	516	458
del 4013	Prispevek za starševsko varstvo	451	859	837
del 4015	Premije kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, na podlagi ZKDPZJU	452	20.735	14.445
	C. Izdatki za blago in storitve za izvajanje javne službe (454+455+456+457+458+459+460+461+462+463)	453	532.660	304.581
del 4020	Pisarniški in splošni material in storitve	454	263.540	115.861
del 4021	Posebni material in storitve	455	15.777	17.481
del 4022	Energija, voda, komunalne storitve in komunikacije	456	58.406	32.851
del 4023	Prevozni stroški in storitve	457	0	0
del 4024	Izdatki za službena potovanja	458	37.691	35.414
del 4025	Tekoče vzdrževanje	459	55.524	34.172
del 4026	Poslovne najemnine in zakupnine	460	7.309	12.659
del 4027	Kazni in odškodnine	461	0	0
del 4028	Davek na izplačane plače	462	0	0
del 4029	Drugi operativni odhodki	463	94.413	56.143
403	D. Plačila domačih obresti	464	6	32
404	E. Plačila tujih obresti	465	0	0
410	F. Subvencije	466	0	0
411	G. Transferi posameznikom in gospodinjstvom	467	0	678
412	H. Transferi neprofitnim organizacijam in ustanovam	468	0	0
413	I. Drugi tekoči domači transferji	469	0	0
	J. Investicijski odhodki (471+472+473+474+475+476+477+ 478+479+480)	470	105.301	1.383.119
4200	Nakup zgradb in prostorov	471	0	0
4201	Nakup prevoznih sredstev	472	0	0
4202	Nakup opreme	473	1.161	198.408
4203	Nakup drugih osnovnih sredstev	474	0	0
4204	Novogradnja, rekonstrukcija in adaptacije	475	0	0
4205	Investicijsko vzdrževanje in obnove	476	104.140	1.184.711
4206	Nakup zemljišč in naravnih bogastev	477	0	0
4207	Nakup nematerialnega premoženja	478	0	0
4208	Študije o izvedljivosti projektov, projektna dokumentacija, nadzor, investicijski inženiring	479	0	0
4209	Nakup blagovnih rezerv in intervencijskih zalog	480	0	0
	2. ODHODKI IZ NASLOVA PRODAJE BLAGA IN STORITEV NA TRGU (482+483+484)	481	62.160	297.797
del 400	A. Plače in drugi izdatki zaposlenim iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu	482	51.800	65.553
del 401	B. Prispevki delodajalcev za socialno varnost iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu	483	7.103	11.685
del 402	C. Izdatki za blago in storitve iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu	484	3.257	220.559
	III/1 PRESEŽEK PRIHODKOV NAD ODHODKI (401-437)	485	113.181	0
	III/2 PRESEŽEK ODHODKOV NAD PRIHODKI (437-401)	486	0	916.078

IZKAZ RAČUNA FINANČNIH TERJATEV IN NALOŽB DOLOČENIH UPORABNIKOV

od 1. januarja do 31.12.2009

(v eurih, brez centov)

ČLENITEV KONTOV	NAZIV KONTA	Oznaka za AOP	ZNESEK	
			Tekoče leto	Predhodno leto
1	2	3	4	5
750	IV. PREJETA VRAČILA DANIH POSOJIL (501+502+503+504+505+506 +507+508+509+510+511)	500	4.251	4.738
7500	Prejeta vračila danih posojil od posameznikov in zasebnikov	501	4.251	4.738
7501	Prejeta vračila danih posojil od javnih skladov	502	0	0
7502	Prejeta vračila danih posojil od javnih podjetij in družb, ki so v lasti države ali občin	503	0	0
7503	Prejeta vračila danih posojil od finančnih institucij	504	0	0
7504	Prejeta vračila danih posojil od privatnih podjetij	505	0	0
7505	Prejeta vračila danih posojil od občin	506	0	0
7506	Prejeta vračila danih posojil-iz tujine	507	0	0
7507	Prejeta vračila danih posojil-državnemu proračunu	508	0	0
7508	Prejeta vračila danih posojil od javnih agencij	509	0	0
7509	Prejeta vračila plačanih poroštev	510	0	0
751	Prodaja kapitalskih deležev	511	0	0
440	V. DANA POSOJILA (513+514+515+516 +517 +518+519+520+521+522+523)	512	0	0
4400	Dana posojila posameznikom in zasebnikom	513	0	0
4401	Dana posojila javnim skladom	514	0	0
4402	Dana posojila javnim podjetjem in družbam, ki so v lasti države ali občin	515	0	0
4403	Dana posojila finančnim institucijam	516	0	0
4404	Dana posojila privatnim podjetjem	517	0	0
4405	Dana posojila občinam	518	0	0
4406	Dana posojila v tujino	519	0	0
4407	Dana posojila državnemu proračunu	520	0	0
4408	Dana posojila javnim agencijam	521	0	0
4409	Plačila zapadlih poroštev	522	0	0
441	Povečanje kapitalskih deležev in naložb	523	0	0
	VI/1 PREJETA MINUS DANA POSOJILA (500-512)	524	4.251	4.738
	VI/2 DANA MINUS PREJETA POSOJILA (512-500)	525	0	0

IZKAZ RAČUNA FINANCIRANJA DOLOČENIH UPORABNIKOV

od 1. januarja do 31.12.2009

(v eurih, brez centov)

ČLENITEV KONTOV	NAZIV KONTA	Oznaka za AOP	ZNESEK	
			Tekoče leto	Predhodno leto
1	2	3	4	5
50	VII. ZADOLŽEVANJE (551+559)	550	0	0
500	Domače zadolževanje (552+553+554+555+556+557+558)	551	0	0
5001	Najeti krediti pri poslovnih bankah	552	0	0
5002	Najeti krediti pri drugih finančnih institucijah	553	0	0
del 5003	Najeti krediti pri državnem proračunu	554	0	0
del 5003	Najeti krediti pri proračunih lokalnih skupnosti	555	0	0
del 5003	Najeti krediti pri skladih socialnega zavarovanja	556	0	0
del 5003	Najeti krediti pri drugih javnih skladih	557	0	0
del 5003	Najeti krediti pri drugih domačih kreditodajalcih	558	0	0
501	Zadolževanje v tujini	559	0	0
55	VIII. ODPLAČILA DOLGA (561+569)	560	0	0
550	Odplačila domačega dolga (562+563+564+565+566+567+568)	561	0	0
5501	Odplačila kreditov poslovnim bankam	562	0	0
5502	Odplačila kreditov drugim finančnim institucijam	563	0	0
del 5503	Odplačila kreditov državnemu proračunu	564	0	0
del 5503	Odplačila kreditov proračunom lokalnih skupnosti	565	0	0
del 5503	Odplačila kreditov skladom socialnega zavarovanja	566	0	0
del 5503	Odplačila kreditov drugim javnim skladom	567	0	0
del 5503	Odplačila kreditov drugim domačim kreditodajalcem	568	0	0
551	Odplačila dolga v tujino	569	0	0
	IX/1 NETO ZADOLŽEVANJE (550-560)	570	0	0
	IX/2 NETO ODPLAČILO DOLGA (560-550)	571	0	0
	X/1 POVEČANJE SREDSTEV NA RAČUNIH (485+524+570)-(486+525+571)	572	117.432	0
	X/2 ZMANJŠANJE SREDSTEV NA RAČUNIH (486+525+571)-(485+524+570)	573	0	911.340

**IZKAZ PRIHODKOV IN ODHODKOV DOLOČENIH UPORABNIKOV
PO VRSTAH DEJAVNOSTI**
od 1. januarja do 31.12.2009

(v eurih, brez centov)

ČLENITEV PODSKUPIN KONTOV	NAZIV PODSKUPINE KONTOV	Oznaka za AOP	ZNESEK	
			Prihodki in odhodki za izvajanje javne službe	Prihodki in odhodki od prodaje blaga in storitev na trgu
1	2	3	4	5
	A) PRIHODKI OD POSLOVANJA (661+662-663+664)	660	1.776.276	36.708
760	PRIHODKI OD PRODAJE PROIZVODOV IN STORITEV	661	1.776.276	36.708
	POVEČANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NEDOKONČANE PROIZVODNJE	662	0	0
	ZMANJŠANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NEDOKONČANE PROIZVODNJE	663	0	0
761	PRIHODKI OD PRODAJE BLAGA IN MATERIALA	664	0	0
762	B) FINANČNI PRIHODKI	665	932	26.043
763	C) DRUGI PRIHODKI	666	0	1.649
	Č) PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI PRIHODKI (668+669)	667	0	0
del 764	PRIHODKI OD PRODAJE OSNOVNIH SREDSTEV	668	0	0
del 764	DRUGI PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI PRIHODKI	669	0	0
	D) CELOTNI PRIHODKI (660+665+666+667)	670	1.777.208	64.400
	E) STROŠKI BLAGA, MATERIALA IN STORITEV (672+673+674)	671	536.098	3.328
del 466	NABAVNA VREDNOST PRODANEGA MATERIALA IN BLAGA	672	0	0
460	STROŠKI MATERIALA	673	79.864	0
461	STROŠKI STORITEV	674	456.234	3.328
	F) STROŠKI DELA (676+677+678)	675	1.145.555	58.903
del 464	PLAČE IN NADOMESTILA PLAČ	676	894.680	48.328
del 464	PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST DELODAJALCEV	677	145.495	7.103
del 464	DRUGI STROŠKI DELA	678	105.380	3.472
462	G) AMORTIZACIJA	679	38.572	771
463	H) REZERVACIJE	680	0	0
del 465	I) DAVEK OD DOBIČKA	681	0	0
del 465	J) OSTALI DRUGI STROŠKI	682	9.348	0
467	K) FINANČNI ODHODKI	683	6	0
468	L) DRUGI ODHODKI	684	0	0
	M) PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI ODHODKI (686+687)	685	47.576	0
del 469	ODHODKI OD PRODAJE OSNOVNIH SREDSTEV	686	0	0
del 469	OSTALI PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI ODHODKI	687	47.576	0
	N) CELOTNI ODHODKI (671+675+679+680+681+682+683+684+685)	688	1.777.155	63.002
	O) PRESEŽEK PRIHODKOV (670-688)	689	53	1.398
	P) PRESEŽEK ODHODKOV (688-670)	690	0	0
	Presežek prihodkov iz prejšnjih let , namenjen pokritju odhodkov obračunskega obdobja	691	0	0

POSLOVNO POROČILO

Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev v primerjavi z doseženimi cilji preteklega leta

Inštitut za novejšo zgodovino je v letu 2009 posloval v zahtevnih okoliščinah recesije in gospodarske krize. Poslovno leto je začel z nezadostno pokritostjo raziskovalnih kapacitet raziskovalne skupine, saj je imel poleg dveh programskih skupin več projektov, ki so se zaključili v poslovnem letu. Septembra 2009 je v zavedanju primanjkljaja sredstev konkuriral z 6 projektnimi zasnovami na razpisu ARRS za temeljne, aplikativne projekte in postdoktorske projekte. Velik vložek energije je inštitut, predvsem pa njegovo vodstvo, vložil v dokončanje 1. faze velikega investicijsko vzdrževalnega projekta (IVD) obnove stavbe Kazina, vodenje projekta je potekalo v lastni izvedbi. V letu 2009 sta bili dokončani in usposobljeni klet za obratovanje (glavni električni kabel, glavna razdelilna omara, nadstrešek za kolesarnico, obnova spomeniško zaščitenih plastik v oboku).

Iz tega sledi, da sta pri pridobivanju prihodkov inštituta dva temeljna problema:

- Nezadostno število in obseg financiranega raziskovalnega dela za zaposlene delavce
- premajhna ustanoviteljsko financiranje infrastrukture inštituta.

Inštitut za novejšo zgodovino je v letu 2009 v primerjavi z letom prej močno zmanjšal prihodke od poslovanja, za kar 33 %. Vendar primerjava ni realna, saj gre za učinek nesorazmernih namenskih sredstev za investicijsko-vzdrževalno dejavnost v obeh letih. Z izločitvijo teh prihodkov so prihodki iz redne dejavnosti stagnirali. Prihodki od prodaje blaga in storitev na trgu so se zmanjšali zaradi izločitve dohodkov iz najemnin in obratovalnih stroškov za 150.000 EUR.

Inštitut je imel pokritih v letu 2009 27.300 raziskovalnih ur, s čemer je dosegel povprečno 75 % pokritost dovoljene osnove 1700 raziskovalnih ur na raziskovalca iz javnih sredstev. V izvajanje tržnega projekta DARIAH pa smo vključili 3 raziskovalce s skupno 2200 raziskovalnimi urami. Veliki napor, konkuriranje na domačih in tujih razpisih (v razpisu HERA, v DARIAH, 7 projektnih prijav za temeljne in aplikativne projekte v drugi fazi ARRS, v razpisu MVZT za e-vsebine z dvema projektoma) so dali le omejene rezultate - pridobljena sta bila temeljni in aplikativni projekt ARRS.

Prihodki iz tržne dejavnosti so v letu 2009 doživeli porast s pridobitvijo projekta, ki je sofinanciran iz evropskih sredstev in majhnim povečanjem vrednosti sklada vrednostnih papirjev.

Na odhodkovni strani prav tako beležimo zmanjšanje, ki je povezano prav tako z manjšim obsegom izvedenih investicijsko vzdrževalnih del. Odhodki iz naslova preostalih storitev, iz naslova stroškov blaga, materiala in storitev so stagnirali. Stroški materiala, na katere lahko vplivamo le z omejevanjem porabe, so se ustalili, tudi zaradi manjše rasti cen in krize. Uspeli smo zmanjšati stroške čiščenja z redefiniranjem pogodbe. Pogodba o nižji oceni elektrike bo učinkovala šele v letu 2010. Velik je bil tudi obseg pravnih in prevajalskih storitev ter storitev skeniranja, kar pa je tudi že nasledek storitev, ki jih naroča inštitut za izvedbo spletnega portala in ima zanje namenska javna sredstva iz infrastrukturnega projekta, seveda pa tudi vedno večje potrebe po prevajanju tako projektnih prijav kot znanstvenih prispevkov raziskovalcev (30.000 EUR). Porasla so tudi sredstva za službene poti (40.000), kar pa je po drugi strani povezano z večjo mednarodno vpetostjo. Porast stroškov dela, ki tvori velik del vseh odhodkov inštituta, je bil zmeren (3,7%), saj ni bilo novih zaposlitev,

MJU pa v dogovoru s socialnimi partnerji tudi ustavilo izplačevanje sredstev za izravnavo plačnih nesorazmerij in delovne uspešnosti.

Nastanek morebitnih nedopustnih ali nepričakovanih posledic pri izvajanju programa dela

Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo je inštitutovo upravo v letu 2009 opozorilo, da mora urediti svoje zajemanje virov od najemnikov v stavbi v skladu z zakonom in uredbo o stvarnem premoženju države, pokrajin in občin. Te je do tedaj verificirano opredeljeval kot tržno dejavnost in prihodke kot prihodke pridobljene na trgu. Poglavitna zahteva MVZT zadeva izločitev vseh prihodkov iz oddajanja poslovnih prostorov iz prihodkov inštituta, ki je le upravljavec stavbe in odvedba prihodkov v državni proračun, tudi za tekoče poslovno leto. Inštitut je predlagal dogovor, da se mu je povrnilo vse obratovalne stroške, ki jih je kot upravljavec zaračunal v skladu s ključem (sorazmerni delež v površini poslovnih in skupnih prostorov) tudi najemnikom v stavbi ter stroške upravljanja zgradbe. Vendar MVZT na predlog še ni odgovorilo. Z odvzemom sredstev iz najemnin in obratovalnih stroškov pa bo inštitut ostal brez financiranja ne le za vzdrževanje stavbe, za katero je namenil manjši del tako pridobljenih sredstev, pač pa tudi knjižnica, za katere osebje je potrebno pridobiti nove vire, ne glede na to, da je popolnoma skrčena.

Pri izvajanju projekta CRP Konkurenčnost Slovenije 2006-2013 Preverjanje smrtnih žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej je prišlo do nepričakovane zavrnitve sofinancerjev Ministrstva za pravosodje in Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, da bi izplačala pogodbeni zadnji obrok v višini 8300 EUR. Svojo zavrnitev sta utemeljevala s tem, da projekt ni bil izveden v celoti. Dokazovanja o obsegu izvedenega dela in dejansko opravljenem delu glede na financiranega niso bila sprejeta tudi po več poskusih.

Kot poglavitni obračunski problem poslovanja inštituta je potrebno izpostaviti nezadostno ceno raziskovalne ure. Ob predpisanih parametrih takšna cena ne pokriva stroškov za raziskovalce v višjih znanstvenih nazivih niti ob upoštevanju postavke o polni izkoriščenosti vsakega raziskovalca (1700 raziskovalnih ur), niti ne zadošča več dovoljeno povečanje izdvajanja za plače za 15 % iz materialnih stroškov. Zato mora inštitut znova prositi za dovoljenje za prekoračitev dovoljenih prekoračitev parametrov izvajanja raziskovalnega in razvojnega programa. Zaradi visoke strokovne sestave raziskovalnih skupin in horizontalnih napredovanj so stroški delovne sile visoki in še rastejo.

Takšno stanje vpliva na zmanjševanje kvalitete raziskovalnega dela, saj se premalo izdvaja za materialne stroške projektov, in bo na taki osnovi težko povečati delež primerjalnih ali v širši evropski prostor usmerjenih raziskav. Kljub temu je inštitut v letu 2009 zagotavljal likvidnost in izplačeval plače v višini določeni s kolektivno pogodbo.

Ustanoviteljske pravice (pasovno financiranje) je bilo v letu 2009 doseženo z običajnim nekajodstotnim povečanjem predhodnega. Kljub temu pa je pasovno financiranje nezadostno, saj zadostuje zgolj za ožjo upravo – direktorja, poslovno sekretarko in računovodstvo z dvema delavkama. Še naprej ostaja nerešeno in za leto 2010 akutno vprašanje financiranja knjižničnega osebja, saj zanj ni pravega vira.

Poleg naštetih obstaja problem še dalje tudi nezadostno nadomeščena sredstva za druge izdatke iz dela (potne stroške, prehrana med delom), kjer je nastal primanjkljaj glede na izplačane, po kolektivni pogodbi zajamčene prejeme delavcev.

Ocena gospodarnosti in učinkovitosti poslovanja

Dosežena stopnja gospodarnosti pri poslovanju je zelo zadovoljiva. Glede na nepredvidljive okoliščine pridobivanja dela prihodkov je bila potrebna preudarna in gospodarna raba sredstev, da je bilo mogoče izpeljati poslovno leto, da pa je bilo hkrati mogoče izpeljati program. K gospodarnemu ravnanju nam je pomagalo priporočilo vlade o znižanju stroškov delovanja zavodov in drugih oseb javnega sektorja za 20 %. Kljub varčevanju pa se je obseg dela inštituta še vedno vzpenjal. S planom zastavljeno delo je bilo realizirano in celo preseženo, saj je bilo število rezultatov (objav in nastopov na znanstvenih srečanjih, pa tudi družbeno relevantnih del) nad planiranim. Prav tako so tekli po načrtu tudi plani izobraževanja. Nabava knjižničnega fonda je bila racionalizirana. Izvedba investicijsko-vzdrževalnih del v objektu Kazina je bila gospodarna, saj so bile vsa tri oddana dela z javnimi razpisi izvedena s preostankom dodeljenih sredstev; pri njeni izvedbi je pomagala tudi strokovna služba Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. Učinkovitost poslovanja je bila torej glede na dosežene rezultate dovolj visoka, vendar pa se znova postavlja vprašanje, kako uskladiti zahtevnejši tempo dela in visoka storilnostna pričakovanja tako v znanstvenoraziskovalni enoti kot v upravi-infrastrukturi vzdržati brez večjih motenj, tudi zdravstvenih posledic pri delavcih, katerih povprečna starost, če ne upoštevamo zaposlenih mladih raziskovalcev za določen čas, raste. Tudi v letu 2009 se je od zaposlenih pričakovalo dodatno delo kot posledica ponovnega postavljanja knjižničnih skladišč, obeleževanja 50-letnice inštituta, zaključevanja petih projektov in vedno večjih zahtev po najrazličnejših poročilih.

Ocena delovanja sistema notranjega nadzora posrednega uporabnika

Upravni odbor Inštituta za novejšo zgodovino nadzoruje poslovanje in sprejema akte. Za izvedbo vseh obveznosti in pravilno poslovanje inštituta je bil odgovoren direktor dr. Damijan Guštin. Poraba sredstev se vrši v skladu s zakoni in drugimi predpisi, predpisi Javne agencije za raziskovalno dejavnost in notranjimi akti. Materialna sredstva pridobljena iz javne službe se razporejajo namensko, porabljajo za namen izvajanja projektov in drugih nalog, kar nadzoruje tako direktor, vodje programskih skupin kot tudi vodje raziskovalnih skupin. Sistem nadzora stroškov in smotrnega razporejanja sredstev je že utečen. Porabi in vsebinskim utemeljitvam sledi skozi poročila tudi Javna agencija za raziskovalno dejavnost in Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost, in tehnologijo, pa tudi Ministrstvo za finance in Ministrstvo za javno upravo.

Znanstveno raziskovalno delo je usmerjal in nadzoroval Znanstveni svet INZ, delo v okviru posameznih programov in projektov pa tudi vodje raziskovalnih skupin. Zaradi razdeljenosti raziskovalnega dela na mnogo manjših projektov je takšen nadzor nujno potreben.

Oddajo javnih naročil je vodila uprava s strokovno izdelanimi razpisnimi pogoji, da so vse izvedbe javnih naročil uspele. Razveljavljen in ponovljen je bil en javni razpis. Prispеле ponudbe je nadzirala komisija za pregled naročil male vrednosti, izvajanje investicijsko-vzdrževalnih del pa še posebna komisija za spremljanje investicijskih del, v kateri so bili člani tako iz inštituta kot Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. V letu 2009 je inštitut izvedel z zunanjim sodelavcem – državnim notranjim revizorjem - pregled dela poslovanja. Pregledan in izdelan je bil nov sistem ocenjevanja delavcev, svetovan sistem finančnega poročanja evropskega projekta.

V skladu z zakonskimi zahtevami smo izvedli tudi notranjo ocenitev poslovanja in izdelali register tveganj.

Pojasnila doseženih ciljev

V izvajanju znanstvenoraziskovalnega dela in drugih strokovnih nalog je Inštitut za novejšo zgodovino v letu 2009 dosegel in spet presejal načrtovane cilje. Raziskovalci so pravočasno zaključevali projekte. V razpisu ARRS za pridobitev novih raziskovalnih projektov so bili raziskovalci le deloma uspešni; pridobili so dva projekta. Raziskovalci so se udeležili, povečini z vabljenimi predavanji, 35 znanstvenih konferenc, objavili so 220 člankov (47 izvirnih znanstvenih člankov) in 6 monografij. Sodimo, da se je inštitut uveljavil v mednarodnem raziskovalnem prostoru, dosegel prepoznavnost in upoštevanje, vendar pa je še premalo konkretnih ponudb za sodelovanje v raziskovalnih in drugih projektih. Mladi raziskovalci, tudi po zaslugi delujočega notranjega mentorskega sistema, so uspešno izpeljali neposredni prehod na doktorski študij, eden pa že končuje doktorsko disertacijo. Strokovno raziskovalno delo pri ustvarjanju baze Žrtve druge svetovne vojne in v povojnem obdobju je potekalo koordinirano in kontinuirano, ob veliki požrtvovalnosti, z velikim deležem terenskega dela. Infrastrukturni projekt je v letu 2009 uspešno nadaljeval z delom; spletni portal povečuje število relevantnih vsebin, ki so objavljene na njem, gradi nove vsebine namenjene zgodovini in šoli, velik obseg dosega ZIC.

Raziskovalna skupina se je dopolnila z zaposlitvijo enega mladega raziskovalca. Ob tem pa se vedno bolj zastavlja vprašanje, kako bo mogoče izvesti vključitev vsaj dela mladih raziskovalcev v raziskovalno delo, ko bodo uspešno zaključili doktorski študij.

Investicijsko-vzdrževalna dela dokončanja 1. faze obnove stavbe Kazina so bili uspešno izvedeni, izdelan je bil načrt nujnih del za leto 2009 in pridobljena namenska sredstva. Inštitut je pridobil kvalitetne skladiščne prostore. Zaradi reklamacij vlažnosti v poletnem obdobju Arhiv republike Slovenije še ni zasedel njemu namenjenih arhivskih skladiščnih prostorov v kletni etaži, tako še ni mogoča normalizacija poslovanja v pritličju stavbe. Sodni spor z najemnikom Plesna šola Kazina je še v teku. Inštitut za novejšo zgodovino je ponudil pogodbeni vzajemni odstop od tožbenih zahtevkov, vendar pa ga druga stran ni sprejela, oziroma ga preučuje, zaradi ponudbe najema za določen čas kot zahteva Zakon in Uredba o stvarnem premoženju države, pokrajin in občin. Finančna situacija, ki je podlaga delu inštituta, pa ni tako uspešna. Prihodki iz javne službe ne naraščajo, močno oscilirajo iz leta v leto. Namenskih sredstev za IVD je bilo pridobljenih bistveno manj, povečal pa se je prihodek iz tržne dejavnosti predvsem zaradi pridobitve tržnega projekta. Struktura tržnih sredstev se je zaradi odločitve MVZT o prenosu najemnin močno spremenila.

Učinki poslovanja na druga področja

Poslovanje inštituta je v letu 2009 učinkovalo v več smereh. Razpoložljiva sredstva so vplivala na bolj smelo delovanje inštituta in inštitutovih raziskovalcev. Bojimo se, da bo zmanjševanje sredstev za raziskovalno dejavnost imelo negativne učinke na kvantitativne in predvsem kvalitativne rezultate raziskovalcev, saj ne bo mogoče vzdrževati enakega obsega raziskovanj in sodelovanja z ustanovami izven Slovenije, kar je običajno povezano z večjimi stroški. Kljub temu pa je v letu 2009 teh učinkov v rezultatih še ni bilo čutiti, saj se kriza še ni odrazila v velikem padcu sredstev, raziskovalni proces pa je daljšega trajanja. Učinki izvajane investicije so se že pokazali v bistveno večji kvaliteti obnovljenih kletnih prostorov, ki bodo izpolnjevali zahtevne

standarde hranjenja gradiva, bili pa so kratkoročno deloma moteči za potek dela, vendar pa ga niso zavrli. Pridobljena sredstva za infrastrukturno dejavnost omogočajo razširitev delovnega področja in prostor iskanja tržnih finančnih sredstev. Infrastrukturni program bo dolgoročno lahko velikega pomena za celotno slovensko zgodovino in njegovo prepoznavnost v svetu. Poslovanje inštituta je bolj vpeto v širšo javnost, tako šolsko (predavanja, posredovanja podatkov iz dela raziskovalcev in zbirke podatkov o smrtnih žrtvah, spletni portal, obeležitev 50-letnice delovanja inštituta). Inštitut sodeluje tudi z državnimi organi, raziskovalci so člani več strokovnih teles, predvsem glede pridobitve statusa žrtve vojne.

Druga pojasnila

Struktura zaposlenih na Inštitutu za novejšo zgodovino

Število zaposlenih se je v letu 2009 povečalo za enega, mladega raziskovalca v znanstveno-raziskovalni enoti, za zaposlitev katerega je inštitut pridobil sredstva ARRS. V februarju 2009 je umrl delavec v znanstveno raziskovalni enoti. Večina delavcev je bila v letu 2009 zaposlena za nedoločen čas. Za določen čas so bili v letu 2009 zaposleni: 9 mladih raziskovalcev, 1 asistent doktor / znanstveni sodelavec za čas trajanja projekta.

Izobrazbena struktura 31. 12. 2009

Stopnja izobrazbe	Skupaj	M	Ž	MR	DČ
doktorat znanosti	18	14	4		1
magisterij	1		1		
visoka izobrazba	12	8	4	9	9
višja izobrazba	1		1		
Srednja izobrazba	3	1	2		
nepopolna srednja izobrazba	1		1		
OŠ					
SKUPAJ:	36	23	13	9	10

Struktura zaposlenih 31. 12. 2009

Delovno mesto	Skupaj	M	Ž
Znanstveni svetnik	5	5	
Višji znanstveni sodelavec	5	4	1
Znanstveni sodelavec	4	4	

Asistent z doktoratom	4	1	3
Asistent z magisterijem	1		1
MR /Asistent	9	6	3
Asistent/ Strokovni sodelavec	2		2
Višji bibliotekar	1	1	
Referent/knjižničar	1	1	
Administrator V	1		1
računovodja	1		1
knjigovodja	1		1
Samostojni strok. sodelavec/posl. sekretar	1		1
SKUPAJ:	36	22	14

Seznam zaposlenih v letu 2009

Zap. št.	Delovno mesto	Ime in priimek	Naziv	Tarifna skupina	Uvrst. v PR
1	Znanstveni svetnik	Žarko Lazarevič	znanstveni svetnik	IX.	52
2	Znanstveni svetnik	Jurij Perovšek	znanstveni svetnik	IX.	51
3	Znanstveni svetnik	Jože Prinčič	znanstveni svetnik	IX.	53
4	Znanstveni svetnik	Peter Vodopivec	znanstveni svetnik	IX.	57
5	Znanstveni svetnik	Aleš Gabrič	znanstveni svetnik	IX.	50
6	višji zn. sodelavec	Zdenko Čepič	višji znanstveni sodelavec	IX.	49
7	višji zn. sodelavec	Bojan Godeša	višji znanstveni sodelavec	IX.	49
8	višji zn. sodelavec	Andrej Studen	višji znanstveni sodelavec	IX.	48
9	višji zn. sodelavec	Nevenka Troha	višji znanstveni sodelavec	IX.	47
10	višji zn. sodelavec	Boris Mlakar	višji znanstveni sodelavec	IX.	47
11	Zn. sodelavec	Andrej Pančur	znanstveni sodelavec	IX.	44
12	Zn. sodelavec	Jure Gašparič	znanstveni sodelavec	IX.	44
13	Zn. sodelavec	Filip Čuček	znanstveni sodelavec	IX.	43
14	asistent z doktoratom	Vida Deželak Barič	asistent	IX.	44
15	asistent z doktoratom	Nina Vodopivec	asistent	IX.	41
16	asistent z doktoratom	Marko Zajc	asistent	IX.	40
17	asistent z	Mojca Šorn	asistent	IX.	41

	doktoratom				
18	asistent z magisterijem	Tadeja Tominšek Čehulić	asistent	VIII.	34
19	asistent	Dunja Dobaja	strok. sodelavka	VII.	32
20	asistent	Marta Rendla	strok. sodelavka	VII.	32
21	mladi raziskovalec	Eva Mally	asistent	VII.	31
22	mladi raziskovalec	Janja Sedlaček	asistent	VII.	31
23	mladi raziskovalec	Mitja Suncič	asistent	VII.	31
24	mladi raziskovalec	Jurij Hadalin	asistent	VII.	31
25	mladi raziskovalec	Aleksander Lorenčič	asistent	VII.	31
26	mladi raziskovalec	Željko Oset	asistent	VII.	30
27	mladi raziskovalec	Blaž Babič	asistent	VII.	30
28	mladi raziskovalec	Meta Černigoj	asistent	VII.	30
29	mladi raziskovalec	Žiga Koncilija	asistent	VII.	30
30	Višji bibliotekar	Igor Zemljič	bibliotekar	VII.	36
31	referent	Sergej Škofljanec	knjižničar	V.	19
32	administrator V	Damijana Bračko		IV.	22
33	Računovodja VII/1	Anita Rus		VI.	29
34	knjigovodja	Darja Vipavc		V.	21
35	samostojni strok. sodelavec	Tajca Koruza		VI.	25
36	direktor	Damijan Guštin		IX.	52

Investicije in investicijsko vzdrževalna dela Inštituta za novejšo zgodovino

Inštitut je v skladu s projektno dokumentacijo Dolgoročni investicijski načrt za stavbo Kazina, v letu 2009 dokončal vsa dela 1. faze prenove kletnih prostorov. MVZT je za to zagotovilo namenska sredstva v obliki aneksa k pogodbi. Izvedena so bila dela vgraditve glavnega električnega voda do glavne razdelilne omare v kletni etaži, restavratorska dela na malih plastikah v kletni etaži ter izdelan nadstrešek za kolesarnico na dvorišču objekta. Inštitut je o namenski porabi sredstev za investicijsko-vzdrževalna dela redno obveščal MVZT, pripravil je tudi vmesno in zaključno poročilo o porabi sredstev, ki ju je predložil ministrstvu.

Inštitut je v letu 2009 pridobil pravico do črpanja namenskih sredstev za obnovo raziskovalne opreme v okviru Paketa 14 in izvedel prvi nakup opreme, ki je namenjena posodobitvi inštitutske raziskovalne opreme, tudi tiste namenjene funkcioniranju spletnega portala Slovensko zgodovinopisje / SIstory.

Poročilo o porabi proračunskih sredstev za investicijsko-vzdrževalna dela v stavbi Kazina v letu 2009

LI-ING d.o.o.	4.744,80	strokovni gradbeni nadzor
EPG instalacije d.o.o.	72.798,00	elektropriključek in glavna stikalna omara
ANNIMAX d.o.o	10.653,78	dobava in montaža kolesarnice z nadstreškom
Drago Bac, akad. S	13.027,00	konservatorsko restavratorska dela na arhitekturnih elementih s plastiko
Skupaj	101.224,32 EUR	

Podatki o nakazilih namenskih sredstev

Financer: Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in šport

Pogodba 100.000,00 EUR

Izjava o oceni notranjega nadzora javnih financ

Podpisani se zavedam odgovornosti za vzpostavitev in stalno izboljševanje sistema finančnega poslovanja in notranjih kontrol ter notranjega revidiranja v skladu s 100. členom Zakona o javnih financah z namenom, da obvladujem tveganja in zagotavljam doseganje ciljev poslovanja in uresničevanje proračuna.

Sistem notranjega nadzora javnih financ je zasnovan tako, da daje razumno, ne pa tudi absolutnega zagotovila o doseganju ciljev: tveganja, da splošni in posebni cilji poslovanja ne bodo doseženi, se obvladujejo na še sprejemljivi ravni. Sistem nadzora temelji na nepretrganem procesu, ki omogoča, da se opredelijo ključna tveganja, verjetnost nastanka in vpliv določenega tveganja na doseganje ciljev in pomaga, da se tveganja obvladuje uspešno, učinkovito in gospodarno.

Ta ocena predstavlja stanje na področju uvajanja procesov in postopkov notranjega nadzora javnih financ na Inštitut za novejšo zgodovino.

Oceno podajam na podlagi:

notranja revizija prevedbe plač, samoocenitve vodij organizacijskih enot za področja uprava (tajništvo in računovodstvo), znanstvenoraziskovalnega oddelka, knjižnice in zunanje revizije ZPIZ.

V INŠTITUTU ZA NOVEJŠO ZGODOVINO je vzpostavljen(o):

1. primerno kontrolno okolje na pretežnem delu poslovanja
  2. upravljanje s tveganji:
    - 2.1. cilji so realni in merljivi, kar pomeni, da so določeni indikatorji za merjenje doseganja ciljev
- na pretežnem delu poslovanja,**

- 2.2. tveganja, da se cilji ne bodo uresničili, so opredeljena in ovrednotena, določen je način ravnanja z njimi
na pretežnem delu poslovanja
3. na obvladovanju tveganj temelječ sistem notranjega kontroliranja in kontrolne aktivnosti, ki zmanjšujejo tveganja na sprejemljivo raven **na pretežnem delu poslovanja**
4. ustrezen sistem informiranja in komuniciranja **na celotnem poslovanju,**
5. ustrezen sistem nadziranja, ki vključuje tudi primerno (lastno, skupno, pogodbeno) notranje revizijsko službo **na posameznih področjih poslovanja**

V letu 2009 sem na področju notranjega nadzora izvedel naslednje pomembne izboljšave (navedite: 1, 2 oziroma 3 pomembne izboljšave):

Uredil in izvajal sistem odgovornosti nosilcev projektov pri upravljanju s sredstvi,
dopolnil register tveganj,
izpeljal redno notranjo revizijo in svetovanje
uredil nadzor nad načrtovanjem porabe sredstev.

Kljub izvedenim izboljšavam ugotavljam, da obstajajo naslednja pomembna tveganja, ki jih še ne obvladam v zadostni meri (navedite: 1, 2 oziroma 3 pomembnejša tveganja in predvidene ukrepe za njihovo obvladovanje):

1. nesistemske financiranje znanstvenoraziskovalne dejavnosti

ukrep: Opozarjanje financerja na nesistemske strukture in višino financiranja

2. pomanjkljiv nadzor nad kroženjem poslovnih in računovodskih listin

Ukrep: izdelava pravilnika o kroženju listin, ureditev on-line zbirk podatkov o pogodbah, zahtevkih za porabo sredstev in izdanih naročilnicah

3. sprotni nadzor nad finančnim poslovanjem

ukrep: Izdelava mesečnih bilanc in pregleda poslovanja, sprotni nadzor nad porabo sredstev za obvladovanje likvidnostnih težav

Predstojnik oziroma poslovodni organ proračunskega uporabnika: dr. Damijan Guštin

Elementi za določitev dovoljenega obsega sredstev za delovno uspešnost iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu

OBRAZEC: Elementi za določitev dovoljenega obsega sredstev za delovno uspešnost iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu

ŠIFRA IN IME PRORAČUNSKEGA UPORABNIKA 34720, INŠTITUT ZA NOVEJŠO ZGODOVINO
 IME JAVNEGA GOSPODARSKEGA ZAVODA INŠTITUT ZA NOVEJŠO ZGODOVINO
 SEDEŽ UPORABNIKA: KONGRESNI TRG 1, 1000 LJUBLJANA

ELEMENTI ZA DOLOČITEV DOVOLJENEGA OBSEGA SREDSTEV ZA
 DELOVNO USPEŠNOST IZ NASLOVA PRODAJE BLAGA IN STORITEV NA TRGU
 za leto 2009

V EVRIH

Zap. št.	NAZIV	ZNESEK
1	Presežek prihodkov nad odhodki iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu	1.398
2	Izplačan akontativni obseg sredstev za delovno uspešnost iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu	5.028
3	Osnova za določitev obsega sredstev za delovno uspešnost iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu (1 + 2)	6.426
4	Dovoljeni obseg sredstev za plačilo delovne uspešnosti iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu	3.856
5	Razlika med dovoljenim in izplačanim akontativnim obsegom sredstev za delovno uspešnost iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu (4 - 2)	-1.172

Kraj in datum: LJUBLJANA, 22. 2. 2010

Odgovorna oseba

Žig:

Opomba:

Zap. št.	Vir podatkov za izpolnitev obrazca:
1	letno poročilo: izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po vrstah dejavnosti, AOP 689, stolpec 5; javni gospodarski zavodi in drugi uporabniki proračuna, za katere ne velja pravilnik iz tretjega odstavka 1. člena te uredbe, podatke iz poslovnih knjig
2	izplačila akontacije delovne uspešnosti po Uredbi o enotni metodologiji in obrazcih za obračun in izplačilo plač v javnem sektorju (Uradni list RS, št. 14/09, 23/09 in 48/09) pod šifro D030
3	seštevek zneskov (zap. št. 1 + zap. št. 2)
4	dovoljeni obseg sredstev, ki je za uporabnika proračuna določen s pravilnikom, izdanim na podlagi Uredbe o delovni uspešnosti iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu
5	razlika zneskov (zap. št. 4 - zap. št. 2)

dr. Damijan Guštin, direktor INZ